

סרסורים של נייר

מודעות פרסום לשירותי זנות בישראל

מוקד סיוע לעובדים זרים

This project is funded by the European Union

כתיבה: נעמי לבנקרון ושירי קרבס

עריכה: דלית רביד

עיצוב כריכה: אילת גזית

על "מוקד סיוע לעובדים זרים"

"מוקד סיוע לעובדים זרים" היא עמותה א-מפלגתית וללא מטרת רווח, הפועלת להגן על זכויותיהם של מהגרי עבודה ופליטים ולמגר את הסחר בבני-אדם בישראל, מתוך שאיפה לבנות חברה ישראלית צודקת, שוויונית ודמוקרטית, המקדמת סובלנות והגנה על חלשים. הפעילות מתמקדת במתן מידע על זכויות, בייעוץ ובייצוג משפטי, בהגברת מודעות הציבור, ובשינוי המדיניות הממשלתית במטרה למנוע תנאים של עבדות מודרנית בישראל. פעילותו של "מוקד סיוע לעובדים זרים" מתאפשרת הודות לעבודתם של מתנדבים ולתמיכתם הנדיבה של אנשים פרטיים וקרנות, ובראשן הקרן החדשה לישראל.

מוקד סיוע לעובדים זרים

רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154

טלפון 03-5602530; פקס 03-5605175

דואר אלקטרוני: info@hotline.org.il

אתר: <http://www.hotline.org.il>

תודות

ברצוננו להודות לאפרת רותם, עידן חלילי, רום לבקוביץ, שרית דינמז ונעמה לוי על המחקר ועל איסוף החומר הרב בנושא, ולעדי וילינגר, לאורי שדה ולשבי קורזן על הערותיהן המועילות לדוח. תודה מיוחדת שלוחה למתנדבי "מוקד סיוע

לעובדים זרים" ולתלמידי הקליניקה למאבק בסחר בנשים מטעם האוניברסיטה
העברית – על פעילותם ללא לאות למען קידום זכויות קרבנות הסחר בבני-אדם.

מחקר מדיניות זה נכתב במסגרת פרויקט משותף ל"מוקד סיוע לעובדים זרים"
ו"אישה לאישה – מרכז פמיניסטי חיפה", במימון האיחוד האירופי.

This document has been produced with the financial assistance of
the European Union. The contents of this document are the sole
responsibility of the Hotline for Migrant Workers and can under no
circumstances be regarded as reflecting the position of the
European Union.

מסת"ב 978-965-7422-03-8 ISBN

נדפס בשנת 2007 בדפוס טופ-פרינט

© כל הזכויות שמורות ל"מוקד סיוע לעובדים זרים"

תוכן עניינים

7	מבוא
9	1. חופש הביטוי
9	א. הזכות לחופש הביטוי
10	ב. האם פרסום שירותי מין הוא חלק מהזכות לחופש הביטוי?
12	ג. הערכים הנפגעים מפרסום שירותי מין
12	והאיזון בינם לבין חופש הביטוי המסחרי
14	2. מודעות מין והסחר בנשים בישראל 1990-2007
14	א. סחר בנשים בישראל
16	ב. מודעות המין ותעשיית הזנות בישראל
21	ג. האיסור על פרסום מודעות מין בחקיקה
24	ד. פסק דין שוקן
29	3. פרסום מודעות מין לאחר פסק דין שוקן
29	א. "כרטיסי ביקור" על מכוניות
30	ב. שיווק באמצעות האינטרנט
32	ג. פרסום במקומונים
33	ד. פרסום ברדיו
34	ה. חוברות העומדות במרבית דרישות החוק במתכונתו הנוכחית
35	ו. "הצעות עבודה" בארץ ובחו"ל
35	ז. תגובת הרשויות
40	ח. סיכום ביניים
41	4. משפט משווה

- 41 ..... א. קווינסלנד, אוסטרליה
- 42 ..... ב. ארצות-הברית
- 44 ..... 5. המלצות לשינוי ההסדרים הקיימים במשפט הישראלי ביחס לפרסום מודעות מין**
- 44 ..... א. חקיקה
- 45 ..... ב. אכיפה
- 46 ..... ג. ענישה
- 47 ..... ד. פרסום אזהרות בתקשורת
- 48 ..... סוף דבר**
- 49 ..... ביביוגרפיה**

מבוא

"מחכות רק לך... רק תבחר ואני שלך"¹

ואז התחלתי לעבוד בדירה דיסקרטית בראשון לציון. לא היה שם שלט, אבל פרסמו מודעות בעיתון ולקוחות היו באים לשם. בדירה הדיסקרטית נתנו לי חדרון קטן, אמרו לי את השירותים שאני צריכה לתת... להתנגד לא יכולתי, שילמו עלי כסף ואני חייבת לעשות כל מה שהם דורשים ממני, אין דבר כזה להגיד: אני לא יכולה, אני לא רוצה.²

תופעת הסחר בבני-אדם היא העברה היחידה אשר התפרסמה בגלוי במשך שנים ארוכות בעיתונים המובילים במדינה באין-מוחה: לא מנהלי העיתונים ובעליהם, לא רשויות האכיפה, ולא קהל הקוראים – שהתעלם ממודעות אלה או אף עשה שימוש בשירותי הנשים שפורסמו בו. פרסומים אלה שימשו דרך חשובה לסוהרי נשים ולסרסוריהן להציג את מרכולתם האנושית בפני הציבור הישראלי. כאשר החלה תעשיית המין לשנות את דמותה – מבתי בושת המשגשגים בכל פינה ל"דירות דיסקרטיות" הסמויות מעין הציבור – הפכו הפרסומים לדרך המרכזית לשיווקה בשנים האחרונות.

תעשיית המין, באשר היא, זקוקה לפרסום. ישנם בתי בושת המסתפקים בפרסום העובר מפה לאוזן; אחרים עושים שימוש בתקשורת הכתובה והאלקטרונית. במשך שנים ארוכות התעלמו הרשויות מפרסומים של תעשיית המין (כפי שהתעלמו גם מתופעת הסחר בנשים, אשר קרבנותיה היו אלה שפורסמו, במידה רבה, בפרסומים אלה). בשנת 1998 נחקק ס' 205 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, לפיו נאסר על

¹ לקוח מתוך ירחון המפרסם שירותי זנות

² אילנה המרמן במחוזות זרים – סחר בנשים בישראל (2004), 87, 90.

פרסום שירותי זנות של בגיר, אלא אם נעשה הדבר לפי אמות המידה שהוצבו על-ידי המחוקק. פרסום מעין זה הותר על-פי חוק העונשין, אך בכפוף לתנאים מגבילים שעיקרם שיקולי מוסר. למרות זאת המשיכו סוחרים הנשים להשקיע כסף רב במימון הפרסום, בעיתונות הכתובה כמו גם באפיקים אחרים; ומערכות העיתונים המשיכו לקבל כסף זה מבלי לתהות באשר למקורותיו או ביחס לנשים שפורסמו במודעות ומידת הסכמתן לפרסום.

במסמך מדיניות זה נסקור את הדרכים המשמשות את תעשיית המין בתקשורת הכתובה והאלקטרונית בעשור האחרון, את הבעייתיות הכרוכה בכך, ואת האינטרסים השונים הנפגעים מהפרסום האמור. כן נחקור, באמצעות סקירת שטח, מה טיב השירותים המוצעים במודעות ומיהן הנשים המתפרסמות בהן. לאחר סקירת המצב המשפטי בנושא בישראל, כמו גם במדינות אחרות, נעלה הצעות שונות לדרכי התמודדות יעילות וממוקדות עם הפרסומים, כך שיהפכו לחלק בלתי נפרד מן המאבק בזנות הכפויה ובסחר בנשים.

1. חופש הביטוי

א. הזכות לחופש הביטוי

הזכות לחופש הביטוי היא זכות יסוד במשפט הישראלי, הזוכה למעמד חוקתי ולהגנה משפטית. בפסקי דין רבים עמד בית המשפט העליון בישראל על חשיבות הזכות לחופש הביטוי, וקבע כי היא מהווה ערך יסודי, הנגזר מערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.³ כפי שאפשר ללמוד מהספרות הענפה בתחום, הצידוק לחופש הביטוי מורכב מגורמים אחדים: משולבים בו החיפוש אחר האמת, הרצון ליתן ביטוי להגשמתו העצמית של אדם, והצורך לקיים את המשטר הדמוקרטי, המבוסס על סובלנות ויציבות חברתית.⁴

הזכות לחופש הביטוי מתפרסת על פני תחומים שונים של ביטויים, אשר רמת ההגנה עליהם משתנה בהתאם לזיקה של הביטוי לרציונל שהזכות מבוססת עליו. כך למשל זוכה חופש הביטוי בהקשרו הפוליטי לרמת הגנה גבוהה ביותר, עקב חיוניותו לקיום המשטר הדמוקרטי, ואילו ההגנה החוקתית לביטוי מסחרי נופלת בהיקפה מזו הניתנת לביטויים פוליטיים ואחרים.⁵

---

³ בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 817 (להלן: עניין סנש); ע"ב 2/84 נימין נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225, 294 (להלן: עניין נימין); בג"ץ 73/53 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים, פ"ד ז 871, 878 (להלן: עניין קול העם); ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד לא(2) 281, 295; בג"ץ 153/83 לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393, 398; ע"פ 225/68 מדינת ישראל נ' בן משה, פ"ד כב(2) 427, 435.
⁴ ראו, בין היתר, בג"ץ 399/85 כהנא נ' הוועד המנהל של רשות השידור, פ"ד מא(3) 255; עניין קול העם, שם; עניין נימון, שם, 296.
⁵ בג"ץ 5118/95 סימון פרסום נ' הרשות השנייה, פ"ד מט(5) 751, 755.

ב. האם פרסום שירותי מין הוא חלק מהזכות לחופש הביטוי?

מודעות המין אינן נוגעות בחופש הביטוי בהקשרו הפוליטי, הדתי או המוסרי, אלא בחופש הביטוי המסחרי – חירותו של המוכר להציע את מרכולתו. כאמור, ההגנה המוענקת לחופש הביטוי המסחרי, ככלל, פחותה מזו המוקנית לחופש הביטוי בהקשרים אחרים. ככל שמדובר בפרסום שירותי מין, ההגנה על הביטוי המסחרי צריכה להיבחן אף ביתר זהירות, נוכח מאפייניה הבעייתיים של תעשיית המין, אודותיהם נרחיב בהמשך. אמנם הזנות כשלעצמה אינה אסורה על-פי חוק, אולם אף על פי כן אין מדובר בעיסוק ככל עיסוק אחר שיש לעודדו ולטפחו. נהפוך הוא: המחוקק הישראלי בחר להפליל את הסרסרות לזנות על פניה השונות, את הסחר בכני-אדם לשם עיסוק בזנות, ואת עצם החזקתו של מקום לשם זנות; ואף מצא לנכון להגביל את דרך פרסומו של עיסוק זה. במספר פסקי דין שניתנו בשנים האחרונות קבעו בתי המשפט כי סרסרות וסחר בכני-אדם קשורים בקשר הדוק,⁶ וכי כל חוליה בשרשרת הסחר – סוחרים, קופאים ונהגים – מאפשרת את קיומה של העברה בכללותה. יתרה מכך, לאחרונה קבע בית המשפט העליון כי אין מקום לסווג "היזקקות לשירותי זנות" כנזק ממוני המצדיק פיצוי כספי, ושלה פסיקת פיצוי שתכליתו מימון תעשיית הזנות. זאת, בין היתר, נוכח המציאות העגומה בישראל ביחס ל"תעשיית הזנות".⁷ בהנחיות פרקליט המדינה ביחס לעברות הנלוות לעיסוק בזנות אף נאמר מפורשות כי "אין באמור בהנחיה זו בכדי למעט מהשאיפה לצמצם ככל הניתן את תופעת הזנות בכלל – המהווה בעצמה פגיעה בכבוד האדם".⁸

⁶ בש"פ 1991/04 איליצנקו נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 9.3.2004); בש"פ 7544/03 רחימוב נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 21.9.2003); בש"פ 5196/04 מדינת ישראל נ' גבריאליב (החלטה מיום 6.6.2004); וכן ראו ת.פ.ח (מחוזי – י-ם) 708/04 מ"י נ' ברדיצ'בסקי ואח' (גזר דין מיום 29.9.2005), שם נאמר כי "עסקינן ברשת מסועפת, אשר כל חוליה בה, גדולה כקטנה, הנה הכרחית לפעולתה ולקיומה של הרשת כולה".

⁷ ע"א 11152/04 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פסק דין מיום 27.10.2004).

⁸ הנחיה 2.2 להנחיות פרקליט המדינה בדבר מדיניות האכיפה בעברות הנלוות לעיסוק בזנות.

פרסום מודעות המין לא רק מהווה מנוף כלכלי לתעשיית הזנות, המבוססת רובה ככולה על ניצול מצוקתן של נשים, אלא אף מקדם את התופעה החמורה והקשה של סחר בנשים. תפקידן העיקרי של מודעות המין הנדונות במסמך זה הוא הגברת הביקוש. קיימת ספרות ענפה בעניין תפקידן של מודעות הפרסום והשפעתן על יצירת הביקוש למוצרים שונים והגברתו.⁹ בענייננו, המודעות מציגות ללקוחות הפוטנציאליים את האפשרות לבחור אישה יפה, לפי טעמים האישי, ולקנות אותה לשעה כחלק בלתי נפרד מהחיים. הנשים העוסקות בזנות מוצגות כמי שנהנות מעבודתן, מרוצות בחלקן ומעוניינות תמיד במין מכל סוג ועם כל אדם. הפרסום המפתה מקל מאוד על הלקוח הפוטנציאלי להתעלם מסימני שאלה לגבי זהות האישה העומדת לספק לו את שירותי המין, רצונה או בחירתה לספק לו את השירות שרכש, והגורמים שהביאו אותה לכך. בהקשר הרחב יותר, מודעות המין הן חלק ממסחר היחסים בין המינים ובכלל זה גישה מנוכרת למין ולגוף והתייחסות לאישה כאל חפץ. הכרה במשמעויות החברתיות המלוות את תופעות הזנות והסחר בנשים, וכן את מודעות המין המקדמות אותן, מחייבת בחינה זהירה ביותר של מידת ההגנה החוקתית הניתנת לביטויים מסוג זה.

---

⁹Loef, Joost, Antonides, Gerrit & van Raaij, W. Fred, "The Effectiveness of Advertising Matching Purchase Motivation", *ERIM Report Series*, Reference No. ERS-2001-65-MKT, November 2001, available at <http://ssrn.com/abstract=370921> (last accessed May 26th, 2007); Dube, Jean-Pierre H., Hitsch, Guenter Johann & Manchanda, Puneet, "An Empirical Model of Advertising Dynamics", December 2004, available at <http://ssrn.com/abstract=478050> (last accessed May 26th, 2007); Franses, Philip Hans and Vriens, Marco, "Advertising Effects on Awareness, Consideration & Brand Choice Using Tracking Data", *ERIM Report Series*, Reference No. ERS-2004-028-MKT, May 3, 2004, available at <http://ssrn.com/abstract=594965> (last accessed May 26th, 2007); Johnson, Justin P. & Myatt, David P., "On the Simple Economics of Advertising, Marketing, and Product Design", June 2005, available at <http://ssrn.com/abstract=503182> (last accessed May 26th, 2007).

ג. הערכים הנפגעים מפרסום שירותי מיין והאיזון בינם לבין חופש הביטוי המסחרי

חופש הביטוי, כחירות חוקתית, משתרע על כל דעה, כל השקפה וכל אמונה בחברה חופשית, יהא תוכנה אשר יהא.¹⁰ עם זאת, נקבע בפסיקה כי הזכות לחופש הביטוי של אדם מסתיימת במקום שבו יש ודאות קרובה לגרימת נזק ממשי לשלום הציבור.¹¹ הבעיה העיקרית המתעוררת בחיי המעשה היא הצבת הגבול בין זכות הפרט לבין צורכי הכלל. יתרה מזו: יש לבחון את השאלה אם אנו מגבילים את חופש הביטוי של אישה יחידה, אשר עוסקת בזנות מרצונה ומעוניינת לפרסם את עצמה, או שמא – מה שסביר יותר להניח – מדובר בסוחרים ובסרסורים המפרסמים את מרכולתם האנושית באופן זה. מכל מקום, אף אם מדובר על חופש הביטוי של נשים מן הקבוצה הראשונה, העוסקות בזנות מתוך בחירה, הרי אל מול חופש הביטוי המסחרי הנתון להן ניצבים ערכים מנוגדים המחייבים איזון.

בין הערכים הללו נמצאים רגשות הציבור. כבר נקבע מפי בית המשפט העליון, בפסקי דין רבים, כי על מנת שיורשה להגביל את חופש הביטוי, הפגיעה ברגשות הציבור צריכה להיות "קשה, חמורה ורצינית".¹² עד היום אימץ המחוקק את הפן המוסרני בחקיקה, והביע באמצעות החוק את הדאגה לשלום הציבור, העלול להיפגע מתמונות שאינן "מוסריות". כך, כפי שיפורט להלן, מאפשר החוק את פרסום מודעות המין, תוך הגבלת הפרסום באופן כזה שרק מי שמעוניין בו יוכל לראותו, לפי בקשתו. עם זאת, בעניין פלייבוי הודגש כי בדיקת עוצמת הפגיעה ברגשות הציבור אינה מתמקדת בעוצמת סבלם האישי של הנפגעים, אלא נגזרת

¹⁰ עניין סנש, הערה 3 לעיל.

¹¹ שם.

¹² שם; בג"ץ Universal City Studios 806/88 נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מג(2) 22; בג"ץ 5432/03 ש.י. (שוויין ייצוג נשים) ואח' נ' המועצה לשידורי כבלים ולוויין ואח', פ"ד נח(3) 65 (להלן: עניין פלייבוי).

מההשקפות הנורמטיביות של החברה.¹³ פסיקה זו עשויה להשפיע על נקודת האיזון בין חופש העיסוק המסחרי הנתון לעוסקים בזנות, לבין הפגיעה ברגשות הציבור הנגרמת מהמסרים הבעייתיים העולים, כאמור, מן המודעות האלה.

ערך נוסף הנפגע עקב פרסום מודעות המין הוא כבוד האדם, אשר בבסיסו מצויה ההגנה מפני השפלה.¹⁴ בחינת הפרסומים שאנו עוסקים בהם מעלה תמונה קשה ביותר ביחס לכבודן של הנשים המוצגות בהן בפרט, ושל כל אישה באשר היא בכלל. הפרסומים כוללים לעתים קרובות תמונות של נשים בתנוחות משפילות, מלוות במלל משפיל ומבזה היוצר אובייקטיפיקציה של נשים.

לבסוף ניצבת אל מול חופש הביטוי המסחרי תופעת הסחר בנשים עצמה, שמודעות אלה מהוות עבורה מנוף עסקי-מסחרי חשוב. הסחר בנשים מהווה כיום עסק בין-לאומי משגשג; מאות אלפי נשים בעולם נקנות ונמכרות מדי שנה במסגרת זו.¹⁵ בנסיבות אלה אין מנוס מהמסקנה כי יש להגביל באופן משמעותי את חופש הביטוי המסחרי הנתון לעוסקים בזנות, לטובת הערכים החברתיים החשובים אשר נרמסים באמצעותו ברגל גסה.

---

¹³ עניין פלייבוי, שם.

¹⁴ בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94.

¹⁵ S. W. Tiefenbrun "Trafficking of Women Sex Workers and an Economic Solution" 24 *T. Jefferson L. Rev.* 161 (2002) p. 161; Stephanie Richard "State Legislation and Human Trafficking: Helpful or Harmful?" 38 *U. Mich. J.L. Reform* 447 (2005), pp. 449-450; Robin M. Rumpf "U. N. Report: The new slavery: the United Nations' interregional crime & justice research institute's global program against trafficking in human beings" 19 *N. Y. L. Sch. J. Hum. Rts.* 879 (2003) pp. 880-881.

2. מודעות מין והסחר בנשים בישראל 1990-2007

ההתייחסות לנשים כאל חפץ וכאל אובייקטים מיניים אינה תופעה חדשה, והיא קיימת במרבית החברות והתרבויות.¹⁶ בשנים האחרונות הולכת וגוברת תופעה חמורה ומדאיגה של סחר בנשים למטרות זנות. נשים בכל הגילאים נקנות ונמכרות מיד ליד, מועסקות בתנאי עבדות בבתי בושת, וכל הכנסותיהן או מרביתן עוברות לסוחר הנשים. בפרק זה נסקור את נושא הסחר בנשים בישראל, את המודעות לפרסום תעשייה זו, ואת מערכת היחסים הנרקמת בין סוחרים לבין מפרסמים שונים לצורך יצירת פרסום רחב יותר לשירותי המין שמעניקות הנשים, לעתים קרובות בכפייה.

א. סחר בנשים בישראל

סחר בנשים למטרות עיסוק בזנות החל בישראל בראשית שנות התשעים, לאחר התפרקות ברית-המועצות.¹⁷ בתקופה זו, עקב המשבר הכלכלי והחברתי שפקד את מדינות ברית-המועצות לשעבר, הצטמצמו אפשרויות העבודה במדינות אלה, ואזרחים פנו לחפש את מזלם במדינות אחרות. מרבית הנשים המגיעות כיום לישראל במסגרת סחר בנשים מובאות מאוקראינה, מרוסיה, ממולדובה ומאוזבקיסטן. רובן בשנות העשרים לחייהן. רובן יודעות שיועסקו בזנות, אך לא באילו תנאים; ואילו חלקן רומזות מלכתחילה ביחס למטרת הגירתן. חלקן אף קרבנות לסחר שני או שלישי, משנשאבו למעגל הסחר ולא זכו לשיקום או לסיוע כלכלי שיאפשרו להן לצאת מן המעגל הזה. הן מוברחות לישראל דרך הגבול המצרי ונמכרות לכל דורש, בסכומים הנעים כיום סביב כמה אלפי דולרים. הנשים

¹⁶ M. R. Adelman, "International Sex Trafficking: Dismantling the Demand", 13 S. Cal. Rev. L. & Women's Stud. 387 (2004), p. 387

¹⁷ לסקירה רחבה יותר של נושא הסחר בנשים ראו: לבנקרון, נ' ודהאן, ל', אישה עוברת לסוחר – סחר בנשים בישראל, 2003, מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה, מרכז אדוה, 2003.

נדרשות לשלם את הוצאות הבאתן לישראל ואת הוצאות מחייתן. הנשים מועסקות בזנות מספר רב של שעות ביום (13 שעות בממוצע), כל ימות החודש, משתכרות עשרות בודדות של שקלים ללקוח, ונאלצות לעתים לקבל לקוחות גם בניגוד לרצונן וללא אמצעי מניעה. הן חשופות לאלימות ולאיומים מצד לקוחות, סרסורים וסוחרים.

הסחר בבני-אדם הפך להיות עברה במדינת ישראל רק ביולי 2000, אך גם אז רק כשדובר בסחר למטרות עיסוק בזנות.¹⁸ רשויות האכיפה לא פעלו נגד סוחרי הנשים בשנות התשעים של המאה העשרים (למרות שיכלו לעשות כן בשל העברות הנלוות לסחר, כגון אינוס ואלימות), ולא נחפזו לעשות כן אף לאחר חקיקת החוק. הסחר בבני-אדם נתפס אז כמתרחש בתחומי "השוק החופשי", שיש בו הסכמה חופשית של נשים מחבר המדינות לעסוק בזנות, ומתקיים שוק של ביקוש והיצע. משטרת ישראל עשתה בשנים אלה שימוש רב בסוחרי הנשים כמקורות מידע, ולא נחפזה לפעול נגדם. רק לאחרונה התקבל בישראל חוק שלם ולכיד שעניינו טיפול בבעיית הסחר בבני-אדם למטרות שונות,¹⁹ ויש להמתין ולראות אם ייאכף וכיצד, ואם ייהפך לכלי אפקטיבי למיגור התופעה.

במקביל לקלות הבלתי נסבלת של הסחר בבני-אדם בישראל, פורסמה תעשייה זו בקלות רבה בידי הסוחרים והסרסורים. סוחרי סמים או נשק לא היו מעלים בדעתם לפרסם את מרכולתם בגלוי; אך לסוחרי נשים בישראל, עד לשנים האחרונות, לא היה כל ספק כי יוכלו לפרסם את מרכולתם האנושית מעל דפי העיתונות היומית מבלי שיאונה להם כל רע – עמדה שהוכחה כנכונה במשך שנים ארוכות.

---

¹⁸ באוקטובר 2006 פורסם חוק איסור סחר בבני-אדם (תיקוני חקיקה), התשס"ז-2006, האוסר סחר למטרות נוספות, וביניהן סחר באיברים, עבדות, עבודת כפייה, ביצוע עברת מין באדם הנסחר ועוד.

¹⁹ ש.ם.

בשנתיים האחרונות ניתן להבחין בשינוי מסוים של דפוסי הסרסרות והסחר בבני-אדם: אנו עדים ליותר ויותר מקרים שבהם נשים מוחזקות ב"דירות דיסקרטיות"²⁰ או נשלחות למפגשים חד-פעמיים בבתי מלון או בבתי הלקוחות, ואינן ניתנות לאיתור במקום קבוע וגלוי. במצב זה הפרסום מקבל משנה-חשיבות, שכן הוא הופך לדרך המרכזית המאפשרת ליידע לקוחות על קיומם של עסקי זנות.

ב. מודעות המין ותעשיית הזנות בישראל

הסחר בנשים בצורתו הנוכחית התפתח בישראל, כאמור, בראשית שנות התשעים. כבר בשנים אלה התפרסמו מודעות מין רבות בעיתונות, אך התגובה עליהן מצד רשויות האכיפה בוששה לבוא. עד כמה סייע הפרסום אפשר ללמוד מפסקי הדין שניתנו בשנים האחרונות בעניינם של סרסורים וסוחרים. למשל, בעניינה של לידיה מטיאס כתב בית המשפט כך:

הנאשמת אישרה כי היא מפרסמת את המכון שלה במדור ליווי ושירותים אירוטיים, כי באותו מקום מופיע הכיתוב: עיסוי. משנשאלה מדוע היא מפרסמת במדור הזה ציינה הנאשמת כי זה מביא לה הרבה טלפונים והרבה עבודה.²¹

בעניינה של מריה קליוז'יני, מתוארת עדותו של השוטר שחקר את הנושא:

במהלך גביית ההודעה, תפס מכשיר טלפון באמצעותו התקשרה עם לקוחות שמספרו 067-292872. הודתה בכך שמספר הטלפון הזה פורסם על ידה בעיתון "כל הדרום". בעקבות הודעתה, חיפש המודעה בעיתון וצילם אותה (ת4). לאחר תפיסת הטלפון, פתח אותו למשך 10 דקות והוא לא הפסיק לצלצל. ענה לאחת השיחות. השיחות התייחסו למודעה בעיתון.²²

²⁰ "דירות דיסקרטיות" הן בתי בושת המצויים בבנייני מגורים, על מנת להסתיר מעיני רשויות האכיפה. כאשר גבר המאבק המשטרתי בסחר בנשים, עברו בתי בושת רבים ממקומות פתוחים וגלויים ל"דירות דיסקרטיות".

²¹ ת.פ. (שלום-חיפה) 10543/99 מדינת ישראל נ' מטיאס (פסק דין מיום 14.6.2001).

²² ת.פ. (שלום-אשדוד) 2291/02 מדינת ישראל נ' קליוז'יני (הכרעת דין מיום 22.1.2004).

בפסק דין תורג'מן, תחת הכותרת "מכוני עיסוי - מדיניות המשטרה - מוסר ומטרד - עקרון החוקיות ושלטון החוק", כתב השופט חשין (כתוארו אז) את הדברים האלה:²³

"מכוני עיסוי" כזה של המערערת קמו והיו במקומותינו, ואלה עצמו רבו במאוד מאוד. וכיצד ידענו כי כך רבו, אלא שהפרסומים בעיתונות מדברים בעד עצמם, והנוטל עיתון לידו וראה בעיניו. לתיק בית המשפט הוגש עיתון "ידיעות אחרונות" שמיום 31.3.91. מצאנו בו (בעמ' 41) כותרת ראשה "מכוני עיסוי", ומתחתיה עשרות פרסומים על מכוני עיסוי - חלקם מעוטרים בתמונות - וכל המרבה בתיאור ובריגוש הרי זה משובח. בצד מכוני העיסוי מצאנו גם "שירותי ליווי", ובהם - בין השאר - תיאורי אלו המוצעות ללוות את הלקוחות. כך העיתון "ידיעות אחרונות" שמיום 31.3.91, וכל הנוטל עיתון לידי בימינו ידע כי לעניין זה לא נשתנה דבר; כך הם הפרסומים, והכול יודעים פרסומים אלה על שום מה ולמה באו; ומה לנו שנאריך.

גם בתיקים שדנו בנושא הסחר בנשים, הן הפרקליטות והן בתי המשפט התייחסו למודעות אלה באדישות של ממש, למרות האיסור בחוק על פרסומן ועל אף תפקידן המכריע בתהליך התיווך בין הלקוחות לבין הסוחרים והסרסורים. הן מוזכרות בנשימה אחת עם כלל עברות הסחר, אך איש אינו נותן את הדין בגינן בלבד.²⁴ למשל, בעניין פליקס אלדנקו, שם פורסמו הנשים ב"מקומון ירושלים", כותב בית המשפט העליון בפסק דינו כך:

²³ ע"פ 3520/91 תורג'מן נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 441, עמ' 448-449.
²⁴ ראו, למשל, ת.פ.ח. (מחוזי-ב"ש) 959/04 מדינת ישראל נ' נורמטוב (הכרעת דין מיום 18.9.2006), שם צוין כי הנאשמים פרסמו את הנשים אשר נסחרו על-ידם בעיתון, אך הם לא נאשמו או הורשעו בכך; בעניין אחר הוגשה בקשה לצו לסגירת בית בושת, בה צוין במפורש כי בעלי המקום מפרסמים את המקום בתקשורת (ב"ש (שלום-תל-אביב) 1089/07 מדינת ישראל נ' שמואלי (גזר דין מיום 22.2.2007); כן ראו: ב"ש (מחוזי-חיפה) 1746/03 מדינת ישראל נ' גרשמן (החלטה מיום 4.3.2003); ב"ש (מחוזי-י-ם) 4593/03 מדינת ישראל נ' אלדנקו (החלטה מיום 16.7.2003); ב"ש (מחוזי-תל-אביב) 90346/03 מדינת ישראל נ' וידרשיין (החלטה מיום 14.7.2003); בש"פ 3905/05 מדינת ישראל נ' קרמר (החלטה מיום 16.5.2005); רע"פ

המשיבים, כך לפי כתב האישום, "קנו" נשים שהובאו לישראל שלא כחוק, שיכנו אותן בדירות שכורות, ופרסמו מודעות בהן הציגו שירותי זנות. המשיבים קיבלו הזמנות לשירותי זנות מלקוחות שונים והסיעו את הנשים אל הלקוחות. כן נטען כי בתקופה הראשונה להעסקת הנשים לא קיבלו הללו שכר, וכי לאחר תקופה זו זכו לאחוז קטן מכספי האתנן בלבד. כן נטען כי כדי למנוע את בריחת הנשים מהדירות בהן שוכנו, נהגו המשיבים לקיים עליהן פיקוח מתמיד ולאיים עליהן לבל יברחו; לעתים אף נעלו את הנשים בדירות. במקרים בהם הפרו הנשים את הוראות המשיבים הטילו האחרונים עליהן סנקציות שונות.²⁵ (ההדגשה הוספה)

למרות דברים נחרצים אלה, לא הוגש כל כתב אישום נגד המפרסם, והנאשמים לא הורשעו בפרסום עצמו. בפסק הדין בעניינו של סאשה מלוקנדוב, שנאשם בסחר בנשים, צוין כי הנשים פורסמו במודעות מין במקומון בבת-ים, אך זה לא היה אחד האישומים כלפי מלוקנדוב, ולמיטב ידיעתנו גם נגד המקומון לא הוגש כתב אישום;²⁶ בעניין יוסי גרשון הוגש כתב אישום בגין סרסרות ועברות נלוות, וצוין כי הנאשם פרסם במקומון חדרה. גם כאן, הפרסום האסור לא היה אחד האישומים נגדו, ולמיטב ידיעתנו לא ננקטו הליכים נגד המקומון.²⁷

בשלושה מקרים בלבד עלה בידינו לאתר הגשת אישומים בגין פרסום מודעות מין, לצד אישומים אחרים: בעניין גלעדי הואשמו הנאשמים בסחר בשלוש נשים לפחות, אחת מהן קטינה. נוכח קשיים ראייניים הושג הסדר טיעון שהמיר את

9219/03 ביטון נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 6.11.2003); ת.פ. (מחוזי-חיפה) 290/01 מדינת ישראל נ' פישר (הכרעת דין מיום 18.9.2005); ת.פ. (מחוזי-חיפה) 3099/04 מדינת ישראל נ' בטלמן (גזר דין מיום 24.10.2004); ת.פ.ח (מחוזי-י-ם) 749/04 מדינת ישראל נ' טיומקין (הכרעת דין מיום 2.6.2005); ת.פ.ח (מחוזי-תל-אביב) 1075/03 מדינת ישראל נ' מלוקנדוב (הכרעת דין מיום 22.7.2004); ועוד.

²⁵ ע"פ 10545/04 מדינת ישראל נ' אלדנקו (פסק דין מיום 6.2.2006). בעניין זה שימש כעד תביעה פקיד העובד בעיתון שבו פורסמו המודעות, כך שקשה להטיל ספק בעובדה כי זהות המפרסמים הייתה ידועה לרשויות בעת הגשת כתב האישום.

²⁶ פס"ד מלוקנדוב, הערה 24 לעיל.

²⁷ ת.פ. (שלום-חדרה) 1241/02 מדינת ישראל נ' גרשון (גזר דין מיום 14.12.2003).

עברות הסחר בעברות הנלוות לזנות, ובהן גם פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין. בהליך מעצר עד תום ההליכים המשפטיים בעניינה של אחת הנאשמות בפרשה זו, תוארה מערכת היחסים בינה לבין הקטינה: "העוררת נטלה את דרכונה של הקטינה והזהירה אותה כי לא תצא מפתח המבנה. משנמלטה הקטינה מהדירה בה הוחזקה, טלפנה אליה העוררת ואיימה עליה כי תמצא אותה ותהרוג אותה ... היא עצמה הודתה כי ניהלה את המשרד למתן שירותי מין, ואף אישרה כי יש פרסום למשרד".²⁸ נראה כי די בפרשייה זו על מנת להפריך את המיתוס כי כל הנשים המתפרסמות במודעות אלה עושות זאת על דעת עצמן, וכי קרבנות סחר אינן מפורסמות באופן זה. ההליכים בעניינם של לאוניד בראון ויבגני רדוסלסקי משקפים אף הם פרשייה דומה, שבמהלכה פורסמו קרבנות סחר במקומון בשם "שבע":

משיב 2 לא רק שכר את הדירה, אלא שפרסם מודעה בעיתון "שבע" בה מצוין מספר הטלפון של "המשרד" ... משיב 2 אישר, כי פרסם את המודעה [נקודה חסרה – במקור] לטענתו, עשה זאת לבקשת הנשים שהיו בדירה.²⁹

העובדה כי הדירה פורסמה בגלוי ולעיני כול, מעל דפי העיתון, לא מנעה מן הנאשם לאנוס את הנשים שפרסם ולהעסיק אותן בזנות בכפייה, כפי שעולה מעדותן: "פעם הכריח אותי לקיים איתו יחסי מין ... היו מביאים לי הרבה לקוחות והיה כואב לי הכול והייתי מבקשת לנוח ולא היו נותנים לי ואומרים לי צריך לעבוד, צריך לעבוד".

²⁸ בש"פ 6173/02 גלעדי נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 22.7.2003); ת.פ.ח. (מחוזי-תל-אביב) 1095/02 מדינת ישראל נ' גלעדי (גזר דין מיום 30.9.2002).

²⁹ ב"ש (מחוזי-ב"ש) 21964/06 מדינת ישראל נ' בראון (החלטה מיום 27.11.2006); בש"פ 1429/07 מדינת ישראל נ' רדוסלסקי (החלטה מיום 28.2.2007). הדיון בפרשה זו טרם הסתיים.

אף כאן הוגש כתב אישום רק נגד הסוחרים, על עברת הפרסום, אך לא נגד המקומון "שבע".

וקרבן סחר אחרת, בפרשה אחרת, מתארת כך את השפעת תהליך הפרסום עליה:

אחד הרגעים המשפילים ביותר בתקופה הזאת היה כשהייתי צריכה להצטלם לאתר האינטרנט שבעל הבית החליט להקים. עד אז הוא פרסם אותנו דרך עיתונים אבל הוא החליט שדרך האתר יגיעו לקוחות יותר עשירים. הוא לקח כפול כסף ממי שהגיע דרך האתר מאשר מי שהגיע דרך העיתון. כמעט כולם היו תיירים. הייתי חייבת להצטלם לאתר אפילו שלא רציתי. לקחו אותנו לאיזה סטודיו בתל-אביב. אני לא יודעת להגיד איפה הוא היה בדיוק. חיכו לנו שם כמה גברים. הם אמרו לנו להתפשט ורצו שנצטלם בכל מיני פוזות בעירום. התביישתי ולא רציתי אבל לא הייתה ברירה. נבהלתי שעכשיו התמונות שלי יהיו באינטרנט וכל אחד יוכל לראות אותי. פעם אחת נתנו לי לראות את התמונה שלי. זה היה נורא. לא האמנתי שזאת אני.

יש לתת את הדעת למספר רבדים של הפגיעה בהקשר של הסחר בנשים: ראשית, חלק ניכר מן הפרסומים כוללים תמונות עירום של קרבנות סחר, אשר עצם פרסום תמונותיהן מחריף את הפגיעה הקשה בהן, רומס את כבודן, מערער אותן ומשפיל אותן. שנית, פרסום מודעות המין הנו מנוף כלכלי לעסקי הסחר בנשים. הוא מאפשר את פריחתם, מעודד אותם ומחזק אותם מבחינה כלכלית. אמנם, בשל אופיה החשאי של תעשיית הזנות והסחר בבני-אדם, אין בנמצא מחקרים אמפיריים אשר בחנו את השפעת הפרסום על הביקוש לזנות ולסחר בנשים; אולם אפשר ללמוד מהמחקרים הכלליים שהובאו לעיל בדבר תפקיד הפרסום ביצירת ביקוש, מפסיקת בתי המשפט, וכן מהגיונם של דברים – כי מודעות לפרסום בתי בושת אשר בעליהם סוחרים בנשים ומנצלים אותן, מסייעות במישורין לעידוד הביקוש לקרבנות של סחר בנשים. שלישית, פרסום מודעות המין פונה ללקוחות פוטנציאליים, מגייס נשים לתעשיית המין, ומחנך את הציבור כולו לסובלנות ולקבלה של תעשיית המין ולאדישות כלפי תופעת הסחר בנשים וניצולן על-ידי "תעשייה" זו.

ג. האיסור על פרסום מודעות מין בחקיקה

בשנת 1998 נאסר פרסום מודעות המין בישראל, בכפוף לסייגים שנקבעו בתיקון לחוק. וכך נקבע בסעיף 205ג לחוק העונשין:

- איסור פרסום בדבר שירותי זנות של בגיר [נוסח התשנ"ח]
- 205ג (א) המפרסם פרסום בדבר מתן שירותי זנות, כשנותן השירות אינו קטין, דינו - מאסר שישה חודשים.
- (ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על פרסום בדבר מתן שירותי זנות, אם התקיימו בו כל אלה:
- (1) עניינו אך ורק מתן שירותי זנות;
  - (2) הוא התפרסם בנפרד מדברי פרסום אחרים;
  - (3) הוא נמסר לאדם רק לפי בקשתו;
  - (4) סומן בו בצורה בולטת, כי מטרתו היא לפרסם שירותי זנות.
- (ג) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת רשאי לקבוע הוראות לביצוע סעיף זה.

סעיף זה מסדיר למעשה את נושא הפרסום של שירותי זנות, בקבעו מגבלות מסוימות על הפרסום: על הפרסום להיעשות בנפרד מדברי פרסום אחרים; יש לסמן בו באופן בולט שמטרתו לפרסם שירותי זנות; ועליו להימסר לאדם רק על-פי בקשתו. לפי דברי ההסבר להצעת החוק, מטרת התיקון הייתה למנוע חשיפה לא מבוקרת לפרסום שירותי מין, באמצעות הפרדתו מפרסומים אחרים ומסירתו על-פי בקשה מפורשת.³⁰ מכאן שהרציונל שהסעיף מתבסס עליו היה מוסרני מעיקרו: הרצון שמודעות מעין אלה לא ייקראו בידי קטינים, והשאיפה לאזן בין חופש העיסוק לבין ערכים אחרים.³¹ בשל העונש הקבוע לצידה של עברה זו – שישה

³⁰ ה"ח 2639 (תשנ"ז) 477, 464.

³¹ לעניין מטרת החוק ראו דבריה של עו"ד רחל גרשוני, ראש תחום עונשין במשרד המשפטים, בדיון שהתקיים בוועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים ביום 16.1.2002. הפרוטוקול המלא מופיע באתר הכנסת:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/sachar/2002-01-16.rtf>

חודשי מאסר – הגשת כתבי אישום ביחס אליה נמצאת בסמכות מדור התביעות של משטרת ישראל, וסמכות השיפוט בגין עברה זו נתונה בידי בית משפט שלום.

בעצם העובדה שהמחוקק הסתפק בבחינת שיקולים מוסרניים גרידא, נמצא החוק חסר. החוק לא בחן את מצבן של הנשים המתפרסמות במודעות, את מידת רצונן בפרסום או בהסכמתן לו. כל שנדרש, לצורך החוק, הוא אדם שמעוניין לשלם על פרסום (ואדם זה יכול להיות כמובן גם סרסור או סוחר נשים). עיתון המוכן לפרסם את המודעה, ומודעה העומדת בקריטריונים הדלים שקבע החוק. בפועל היו הדברים פשוטים אף יותר, שכן החוק לא נאכף אלא במספר מצומצם ביותר של מקרים, כפי שיפורט בהמשך. עובדה מצערת זו אפשרה פרסום נרחב, שהלך והתרחב עם השנים, ואשר איש לא מנע אותו גם כאשר הפרסום לא עמד בקריטריונים שנקבעו בחוק.

בסעיף 205ג(ג) לחוק הוסמך שר המשפטים לקבוע הוראות והגבלות שונות לגבי פרסום מודעות המין, אולם עד כה לא הופעל הסעיף ולא נקבעו כל תקנות רלוונטיות. גם לאחר חקיקת סעיף 205ג המשיכו העיתונים לפרסם מודעות ללא שינוי באופן הפרסום. יועציהם המשפטיים טענו כי קיים חוסר בהירות בלשון החוק, והתנהל משא ומתן בינם לבין משרד המשפטים ביחס לפרשנותו. לטענת העיתונים, מודעות שנכתב בהן שמדובר ב"אירווח" לא היוו פרסום לשירותי זנות, ולכן אפשר היה להמשיך ולפרסמן בעיתון כרגיל. משרד המשפטים התנגד לעמדה זו, וטען שמדובר בעלה תאנה משפטי המיועד להעניק לגיטימציה לפרסום שירותי הזנות. בשנת 1999 נערך דיון בפרקליטות בנושא זה, ונקבע שהפרסומים שהמשיכו להופיע בעיתונים באותה תקופה לא ענו על דרישות המחוקק, לפחות בכל הנוגע לדרישה של קבלת הפרסום על-פי דרישה ובמדור נפרד. בשל כך ניתנה

הנחיה לאגף החקירות במטה הארצי לחקור את הנושא.³² בתקופה זו אף נחקרו מספר תלונות.

נציגי העיתונים טענו לזכותם כי הם שלחו מכתב תשובה ליועץ המשפטי לממשלה, אולם מאחר שתשובת היועץ התמהמהה, המשיכו לפרסם את המודעות שהגיעו אליהם. עו"ד מאיר בלייר, היועץ המשפטי של עיתון "מעריב", הסביר את העניין כך:

כיוון שהשוק המשיך לפעול, ו"מעריב" לא יכול להרשות לעצמו להישאר מחוץ לשוק, "מעריב" מינה אדם שיהיה אחראי לבחון את תוכן של המודעות באופן כזה שלדעתנו לא יעבור על רוח החוק.³³

באותה ישיבה טען רוני קלייפלד, מנכ"ל מעריב, כי הכנסות העיתון הצטמצמו ב-700,000–1,000,000 ש"ח בחודש בשל החלטת העיתון לפרסם את המודעות הללו "בצורה קטנה ואזוטריה עד כמה שאפשר", ותוך עשיית שימוש במילה "עיסוי" בלבד.

יש לציין כי בשנים אלה שגשג הסחר בנשים בממדים נרחבים, מבלי שאיש בציבור הישראלי ידע – או רצה לדעת – מה מתרחש בחצר האחורית של מדינת ישראל. לא ברור אם בעלי העיתונים בתקופה זו לא היו מודעים להיקף הניצול שהם שותפים לו או שמא ידעו זאת והתעלמו. כפי שהגדירה זאת חברת הכנסת גלאון, "ברור שהשיקול הכלכלי גובר על השיקול המוסרי".³⁴

---

³² דברי עו"ד מאיה חדד מפרקליטות המדינה בדיון בוועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים מיום 16.1.2002, שם.

³³ שם.

³⁴ פרוטוקול הדיון בוועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים, מיום 12.1.2005: <http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/sachar/2005-01-12.rtf>

כאמור לעיל, עם חקיקת סעיף 205 לחוק העונשין לא נזדרזו העיתונים, כמו גם רשויות האכיפה, לפעול לפיו. מודעות מין המשיכו להתפרסם בעיתונות בהיקפים גדולים. דבר זה הוביל בסופו של יום לפתיחה בחקירת המשטרה נגד העיתונים הגדולים, ולהגשת כתב אישום נגד רשתות שוקן, מעריב, ידיעות אחרונות וגורמים בכירים בתאגידים אלה, בגין פרסום מודעות מין בעיתונים אלה מאוקטובר 2000 ועד יוני 2001, בניגוד לסעיף 205ג (א) לחוק העונשין.

בתקופה זו, כאשר בעלי העיתונים חשו כי הקרקע מתחממת מתחת לרגליהם, החלו להיזהר בצעדיהם. לשיבת ועדת החקירה הפרלמנטרית בנושא הסחר בנשים, שנערכה ביום 16.1.2002, הוזמנו מנהלי העיתונים הגדולים; אך רק מנכ"ל מעריב והיועץ המשפטי של העיתון הגיעו לפגישה. במכתב ששלח משה ורדי, עורך "ידיעות אחרונות" ביום 20.1.2004 אל ועדת החקירה הפרלמנטרית לנושא הסחר בנשים, נאמר בין השאר כך:

המונח שירות זנות לא הוגדר בחוק. הפסיקה הגדירה זנות כשימוש בגופה של אישה לשם סיפוק מיני תמורת אתנן. ... אין עיתון במדינה דמוקרטית שיכול ליטול לעצמו זכות למנוע את פרסום המודעה, או לפסול אותה ... אין לעיתון שירותי בילוש על מנת לבדוק מה מסתתר מאחורי כל מודעה.

וכן:

נראה שיש בדרישה זו משום פגיעה בכבוד האדם. לא ייתכן שכל מי שעוסק במסג' או כל מלווה או כל מארחת וכל אישה העוסקת בשיחות ארוטיות יוגדרו כזונות! וכל אדם המבקש לעצמו שירותים אלו יידרש לבקש מהמוכר את המוסף לשירותי זנות. לא ידוע לנו על מדינה בעולם זולת מדינות פונדמנטליסטיות הנוקטת בשיטה כזו. בכל העיתונות בעולם הנאור לרבות העיתונות המכובדת ביותר

³⁵ ת.פ. (שלום-תל-אביב) 3635/02 מדינת ישראל נ' רשת שוקן (גזר דין מיום 17.3.2005).

מתפרסמות מודעות ליווי ואירוה בגוף העיתון ולא במוסף לשירותי זנות. יש להניח שגם המחוקק בישראל לא התכוון לאסור כליל פרסום מודעות כאלה ולכן השתמש בביטוי "שירותי זנות" ולא "שירותי מין" שהאבחנה ביניהם ברורה ומובנת. עיתוננו משתף פעולה ככל שמתיר החוק ומסקר בצורה בולטת את נושא המאבק בסחר בנשים.

פסק דין שוקן היווה, מכל הבחינות, "רעידת אדמה" בתחום מודעות המין, ושינה את המציאות שהייתה קיימת עד אז בתחום זה. החקירה שהובילה להגשתו של כתב האישום לא הייתה מורכבת או סבוכה: כתב האישום הוגש לאחר ששוטרים התקשרו במספר הזדמנויות למספרי הטלפון שבמודעות, הקליטו את שיחות הטלפון, והקלטות והתמלילים הוגשו לתיק בית המשפט.

התביעה טענה כי סעיף 205ג משרת מטרה לגיטימית התואמת את ערכיה של מדינת ישראל, וכי נועד להגן על אנשים שאינם מעוניינים או שאינם צריכים להיחשף למודעות מעין אלה, כגון קטינים. כן טענה התביעה כי אם נגרמת פגיעה כלשהי לעיתוננים, אזי מדובר בפגיעה מזערית העומדת במבחני פסקת ההגבלה של חוקי היסוד: היא מידתית, מיועדת לתכלית ראויה, ואינה עולה על הנדרש.

טענת ההגנה העיקרית בתיק זה הייתה כי עצם האיסור על פרסומן של מודעות המין פוגע בחופש העיסוק ובחופש הביטוי של המפרסמים. טענות נוספות שהעלו הנאשמים היו, בין היתר, כי הם שלחו מכתב ליועץ המשפטי לממשלה עם כניסת החוק לתוקפו, בשנת 1998, בבקשה שיבהיר את החוק, אך לא נענו; כי קיימת פגיעה בקניינם שכן הגבלת פרסום המודעות פוגעת בהכנסתם; כי הזנות עצמה איננה אסורה על-פי חוק ועל כן אין להפליל את המפרסמים אותה; כי פורסם בעיתוננים בצורה בולטת הסייג לפיו לא יתקבלו מודעות שמשמע מהן שיש בהן מתן שירותי זנות או מין, וכי לא נאמר מפורשות במודעות שמדובר בשירותי מין, אלא "עיסוי", "ליווי" וכדומה; כי הוסיפו את המילים "רק למבוגרים" במדור

המתאים; וכי מונה אדם שתפקידו לבדוק את המודעות ולצנזר מילים המרמזות על איברי מין וכן על ארץ המוצא של "נותני השירותים".³⁶

בית המשפט הרשיע את הנאשמים, וקבע בפסק הדין כי על אף העובדה שהזנות עצמה מעולם לא נאסרה – אין לראות בה עיסוק ככל העיסוקים, ולכן הוטלו עליה מגבלות רבות. כן נקבע כי משרד המשפטים הבהיר לנאשמים מהו הפירוש הראוי למונח "שירותי זנות" וכי הנאשמים בחרו להתעלם מפירוש זה. נקבע כי העיתונים היו ערים להתקדמות הליכי החקיקה ונלחמו לבלימת יישומו של החוק, ועל כן הסתמכות על חוות הדעת של היועצים המשפטיים של העיתונים, אם אכן הייתה הסתמכות מעין זו, לא הייתה סבירה ובתום לב. עם זאת, נקבע כי "שירותי זנות" לפי הסעיף מחייבים מגע פיזי, ולכן מודעות המציעות שיחות ארוטיות אינן אסורות על-פי הסעיף. באשר לפגיעה הנטענת בחופש הביטוי ובחופש העיסוק קבע בית המשפט כי הסעיף יוצר איזון סביר בין התכליות השונות. לגבי מסמך שהחתומו באחד העיתונים את המפרסמים – מסמך המאשר כי המודעה אינה מציעה שירותי זנות – קבע בית המשפט כי הדבר רק מוכיח שהנהלת העיתון חשדה בטיבן האמיתי של המודעות. גם החתמת המפרסמים על התחייבות שלא יפרסמו שירותי זנות מעידה, כך קבע בית המשפט, כי הנאשמים ידעו במה מדובר או לפחות חשדו חשד ממשי לגבי טיבן האמיתי של המודעות. ביחס ל"שפת הסתרים" והקודים שהיו נהוגים במודעות אלה – "ליווי", "אירוה" ו"עיסוי" – קבע בית המשפט כך:

שימוש בשמות קוד במקום השם המפורש של זנות, נעשה לאורך השנים והדברים אף מצאו ביטויים בפסיקה וכן במאמרים ובספרים שנכתבו. הזנות לבשה ופשטה צורות. היא הפכה ל"מכון עיסוי", ל"ליווי" ל"אירוה", ויש להניח שימצאו קודים נוספים. מקומן של המודעות בעיתונים, בצמוד לשיחות ארוטיות, תוך ציון שזה "למבוגרים בלבד", ואף הוספת הערה כי לא יתקבלו מודעות המציעות שירותי זנות, כל אלה מצביעים על מודעות לגבי מהותן האמיתית של המודעות, והטענה כי לא מוזכרות במודעות באופן

³⁶ חלק מהטיעונים הועלו על-ידי כל הנאשמים, ואחרים רק על-ידי חלקם.

מפורש מתן שירותי זנות תמורת אתנן, אינה יכולה לסייע. המירב שניתן להניח לטובת הנאשמים - וגם זה בדוחק - הוא כי מודעות אלה, שחלקן חוזרות ומתפרסמות מדי יום, מעלות חשד של ממש שהן מודעות המציעות שירותי זנות. חשד זה חייב את המפרסמים לבדוק אם יש יסוד לאותו חשד.³⁷

גזר הדין בתיק שוקן היה מינורי, בלשון המעטה. בעלי התפקידים בעיתונים לא הורשעו, ונפסק כי עליהם לבצע עבודות לתועלת הציבור בהיקף של 150 שעות. על העיתונים נגזר לשלם קנס של 125,000 ש"ח. גזר דין זה בטל בשישים לעומת הרווחים העצומים שהפיקו העיתונים במהלך כל השנים מתעשיית המין, וכך "יצא החוטא נשכר". יתרה מזו: אף הקנס הסמלי ששולם על-ידי העיתונים הוא כסף שהופק מקרבנות סחר, והועבר מידי הסוחרים לעיתונים ומידי העיתונים למדינה. למעשה, באופן זה הפך אתנן קרבנות הסחר לחלק מהכנסותיה של מדינת ישראל.³⁸ באופן שאינו ברור די הצורך, גזר הדין לא פורסם מעולם, למרות חשיבותו הרבה והיותו תקדימי ביחס לסעיף החוק.³⁹

למרות היותו פסק דין תקדימי וחשוב, נעדרו מטיעוני הצדדים, כמו גם מפסיקת בית המשפט, הדמויות המרכזיות בו: הנשים שפורסמו במודעות. קרבנות הסחר בנשים, שפורסמו במודעות, הן בבחינת נוכחות-נפקדות בפסק דין שוקן, המוזכרות בשפה רפה, ואין בפסק הדין כל דיון ביחס לאופן שבו משפיע עליהן פרסום זה.⁴⁰

³⁷ פס"ד שוקן, הערה 35 לעיל.

³⁸ אין זה המקרה היחיד שבו מדינת ישראל מרוויחה מכספי האתנן המועברים לידי הסוחרים. תופעה זו חוזרת על עצמה גם בקנסות המועברים לידי בהליך הפלילי, במס הכנסה הגובה את חלקו, ברכוש המחולט לפי חוק המאבק בארגוני פשיעה, ועוד. להרחבה בעניין זה ראו: נעמי לבנקרון, "הגרשת וגם ירשת", מחקר מדיניות מס' 2, מוקד סיוע לעובדים זרים, 2007.

³⁹ במכתבה של גב' רבקה אהרוני, דוברת הנהלת בתי המשפט, מיום 24.8.2006, נאמר כי הפרסום במאגרים המשפטיים איננו בתחום אחריות מנהל בתי המשפט, והפרסום באתר דוברת בתי המשפט אמנם נתון לשיקול דעת המנהל, אך בזמנו לא מצאו טעם לפרסום ההליך.

⁴⁰ הסחר מוזכר בפסק דין שוקן שלוש פעמים: ברשימת העברות הנלוות לזנות, מצוין כי "האישה היחידה שעוכבה לחקירה בעקבות שיחת הטלפון עזבה את הארץ ולא ניתן לזמנה למסירת עדות" (ס' 49), ונראה כי יש רגליים לסברה שלא הייתה אזרחית ישראל, אלא קרבן סחר; צוין כי מונה אדם מיוחד לבחינת המודעות שתפקידו היה לבחון מה מתפרסם במודעות אלה ביחס לארץ המוצא

פסק הדין התמקד אך ורק בהשפעתן של המודעות על המוסר הציבורי, ולא בהשפעתן על חייהן של אלפי נשים שנכלאו, נאנסו ושועבדו בשנים אלה בתחומי מדינת ישראל.

של "נותני השירותים"; וכי הסחר בבני-אדם מוזכר כאחת הבעיות הנלוות לזנות וקובעות את מצבה המיוחד, באופן השונה מעיסוקים אחרים.

3. פרסום מודעות מין לאחר פסק דין שוקן

בתקופה שלאחר פסק דין שוקן נקלעה תעשיית המין הישראלית לבעיה קשה: מחד גיסא, הוגבל מאוד הפרסום בעיתונות, על-פי המגבלות שנקבעו בפסק הדין;⁴¹ ומאידך גיסא, התרחב הצורך בפרסום זה, עם התמעטות בתי הבושת הגלויים והגידול הנכרך במספרן של "הדירות הדיסקרטיות".⁴² עם זאת, סוחרים הנשים והסרסורים לא אמרו כמובן נואש, אלא מצאו חלופות יצירתיות שונות לצורך הפרסום. בין השאר חולקו כרטיסי ביקור על שמשות כלי רכב חונים, התרחב הפרסום באינטרנט, ונמשך הפרסום במקומונים ובעיתונות הרוסית כאילו פסק דין שוקן לא ניתן מעולם.

א. "כרטיסי ביקור" על מכוניות

הנחת כרטיסי ביקור ודפי פרסום על שמשות קדמיות של מכוניות החלה באילת במהלך שנות התשעים, במקביל לפרסומת ענפה בעיתונות המקומית בעיר. קרבן סחר שהוחזקה מספר חודשים בבית בושת באילת אמרה את הדברים הבאים על אחד האנשים שסחרו בה:

---

⁴¹ על מידת ההרתעה של גזר הדין אפשר ללמוד מהצמצום המשמעותי במספר המודעות. בבדיקה אקראית שערכנו, נתגלו ביום 12.1.1992 שישים ושלוש מודעות; ביום 5.1.1997 פורסמו שישים ושלוש מודעות וכן כשבעים מודעות שפרסמו שיחות ארוטיות; ביום 9.7.2001 נמצאו חמישים ואחת מודעות; ביום 1.1.2004 – ארבעים וחמש מודעות. ביום 21.8.2006 – שנה וחצי לאחר פרסום גזר הדין בעניין שוקן – פורסמו שתי מודעות בלבד.

⁴² מראשית שנות התשעים ועד לאחרונה הוחזקו קרבנות סחר בישראל בבתי בושת גלויים לכול, שווילונות צבעוניים ואורות מהבהבים סימנו את מקומם. למשל, באזור תל-אביב אוכלסו מספר רחובות בתחנה המרכזית בבתי בושת שהנשים שהוחזקו בהם היו רובן ככולן קרבנות סחר בנשים. כאשר הופנתה תשומת לב בין-לאומית לנושא, ובעיקר לאחר שדוח מחלקת המדינה של ארצות-הברית דירג את ישראל, בשנת 2001, בקבוצת המדינות שאינן עומדות באמות המידה המינימליות למאבק בסחר בנשים – החל מאבק מוגבר בתופעה, ובין השאר הוענקה בחקיקה הסמכות למשטרת ישראל לסגור בתי בושת. מאבק זה כמובן לא מיגר את התופעה, אך הוביל את בתי הבושת אל המחתרת, ובמקום בתי בושת גלויים לכול בדרום העיר החלו להופיע "דירות דיסקרטיות" הממוקמות בבנייני מגורים במקומות שונים.

כשהייתי עם הלקוח, הוא הסתובב בין המכוניות ושם פרסומות של המכון בווישרים. את יודעת איזו הרגשה זו לדעת שכל מה שאת שווה זה להיות משהו שמודבק לאנשים על הווישר?

אישה זו שמה קץ לחייה ביום 4.7.2003, בגיל 21.⁴³

לאחר פסק דין שוקן, וסגירתם של בתי בושת רבים, התפשטה התופעה גם לאזור המרכז, ובעיקר בתל-אביב. בכל הכרטיסים מצוין כי מדובר ב"שירותי עיסוי" בלבד, אך בבדיקה שנערכה ביחס לשמונה כרטיסים, נמצא כי **בכולם** הוצעו שירותי מין. עם זאת, במשטרת ישראל לא סבורים כי יש מקום לדאגה בנושא זה, וטוענים כך:⁴⁴ "הנחת כרטיסי ביקור המפרסמים 'שירותי עיסוי' בפרט ופרסום שירותי עיסוי בכלל אינן מהוות עברה פלילית ועל כן משטרת ישראל אינה מטפלת בתופעה זו".

ב. שיווק באמצעות האינטרנט

במקביל לפרסום בעיתונות המודפסת, החל לשגשג הפרסום באינטרנט. מהפכת הפס הרחב לא פסחה אף על סוחריו הנשים, אשר קלטו את הפוטנציאל המסחרי העצום הטמון ברשת. האינטרנט התגלה כמדור פרסום זול יחסית לפרסום בעיתון. הסוחרים לא נדרשו לנהל בית בושת גלוי, החשוף למעצר ולגירוש של קרבנות הסחר המוחזקות בו, ויכלו להסתפק בבית בושת וירטואלי. רק לאחר שמתקבלת הזמנה מכתובת מסוימת, נשלחת האישה לשם. דבר זה מסייע הן לסוחר – המעוניין שהנשים ופעילותן הפלילית לא יחשפון, והן ללקוחות – המעוניינים בשמירה על אלמוניותם.

⁴³ עדות שניתנה למתנדב מוקד הסיוע לעובדים זרים ביום 18.6.2002.

⁴⁴ מתוך מכתב מאת סנ"צ מאיר כהן, ראש מדור החקירות במטה הארצי, מיום 4.8.2005.

האינטרנט הפך להיות כר פורה לאתרים המציעים שירותי מין בתשלום, ולעתים אפשר להבחין גם בעין לא מיומנת כי מדובר בקרבנות סחר. למשל, אתר האינטרנט "היכל התענוגות" הופעל על-ידי סוחר נשים שכינויו "טרזן" ואשר הוסגר לישראל.⁴⁵ באתר התפרסמו גם **לאחר מעצרו** הדברים הבאים:

על מנת שהדברים יהיו ברורים, כל הבנות מגיעות ממזרח אירופה ולכן שולטות כמובן בשפת האם רוסית או רומנית ... קח בחשבון שכשהן חדשות בארץ הן לא דוברות בדרך כלל מילה פרט לרוסית, ממש כשם שאתה לא תדע לדבר סינית בסין.⁴⁶

סוחר נשים נוסף אשר עשה שימוש באתר אינטרנט הוא טל זוהר.⁴⁷ זוהר עסק בתחומי המוסיקה וההיי-טק, וניסה להקים תחנת רדיו בחו"ל. לאחר שנשאב לתעשיית הסחר בנשים עסק תחילה בפרסום בתי בושת באינטרנט, ומאוחר יותר אף החל לסחור בנשים עצמן. זוהר נעצר במאי 2003, ונמצאו ברשותו חומרים שונים, וביניהם אלפי תמונות של דמויות קטינים שמבוצעים בהם מעשים מיניים שונים, שהוריד מרשת האינטרנט. בין יתר העברות שיוחסו לו, יחד עם אינוס, מעשה סדום, סחיטה וכליאה, היו גם העברות של פרסום והצגת תועבה.⁴⁸ בשלב הטיעונים לעונש טענו חבריו כי זוהר "נגרר במסגרת התמחותו בתחום המחשבים והאינטרנט לניצול הידע שרכש לפרסם נשים באתר שהקים, כשראה זאת כעין פרסום בעיתון, וזאת בלבד".⁴⁹ בית המשפט מצא לנכון להתחשב בעובדת היותו של זוהר "צעיר אינטליגנטי, בעל כישורים בולטים מאוד בתחום ההייטק" וכן במשבר בענף ההיי-טק, ופסק לו עונש מאסר של חמש שנים בפועל, ונוסף לכך

⁴⁵ דבריו של רפ"ק רענן כספי, מדור חקירות, המטה הארצי של המשטרה, בפרוטוקול הדיון בוועדת החקירה הפרלמנטרית מיום 12.1.2005, הערה 34 לעיל.

⁴⁶ <http://www.0506669988.com/main/info.asp> (נצפה בפעם האחרונה: 6 באוקטובר 2005). לאחרונה הוגש כתב אישום נגד אדם בשם רותם הולצמן, בטענה כי עסק בסרסרות באמצעות ניהולו של אתר זה.

⁴⁷ תפ"ח (מחוזי-תל-אביב) 1084/03 **מדינת ישראל נ' זוהר** (גזר דין מיום 4.11.2004).

⁴⁸ סעיף 214 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 אוסר על פרסום והצגת דבר תועבה, וקובע עונשי מאסר של שלוש עד חמש שנים למפרי החוק. הענישה חמורה במיוחד כאשר המפרסם עושה שימוש בגופו של קטין.

⁴⁹ פס"ד **זוהר**, הערה 47 לעיל.

מאסר על תנאי. ערעור שהוגש לבית המשפט העליון על-ידי הפרקליטות נדחה, ובית המשפט הדגיש בנימוקי הדחייה כי רמתו הקוגניטיבית ויכולותיו האישיות, כמו גם אורח חייו הנורמטיבי של זוהר, צריכים היו לשמש עבורו תמרור עצור, אשר ימנע ממנו לפנות אל עולם הפשע, השעבוד והניצול. כן מצא בית המשפט חומרה יתרה בשימוש שעשה המשיב בידע המקצועי שלו ובמומחיותו בתחום המחשבים, לשם פיתוחן ושכלולן של העברות.

בתגובה לבקשתנו לקבל מידע בנושא הפעילות המשטרתית ביחס לפרסום קרבנות סחר באינטרנט, השיבה משטרת ישראל כך: "ככל הידוע לנו, טופלו במספר תיקים אתרי אינטרנט. אין בידי משטרת ישראל חלוקת תיקים על-פי האינטרנט".⁵⁰

ג. פרסום במקומונים

המקומונים השונים ממשיכים לפרסם מודעות מין מהסוג שנקבע כאסור בפסק הדין בעניין שוקן, קרי כאלה המציעות שירותי אירוח, ליווי, עיסוי ועוד. עם זאת, בניגוד למודעות בשנים קודמות, שהציעו שירותי מין של נשים ממדינות שונות רבות, הרי כיום המודעות מציעות בעיקר "ישראליות" או "צבריות", ובמודעות רבות מודגש בהקפדה "ללא מין"; זאת למרות שבשיחה למספר הטלפון הרשום בהן מתגלות עובדות שונות בתכלית. מתוך שלושים ושמונה מודעות שנבדקו, בעשרים ושמונה שיחות טלפון נמסר כי המודעה מציעה למעשה שירותי מין; ביחס לשמונה מודעות אי-אפשר היה לקבל מידע ברור; ורק בשתי שיחות נמסר כי מדובר בעיסוי ללא שירותי מין.

אף כאן, משטרת ישראל אינה ממהרת לפעול. וכך נאמר בתגובת המשטרה: "במידה שיוכח כי אותם שירותי עיסוי הם בפועל זנות, ניתן יהיה להגיש תלונה

---

⁵⁰ תשובתו של רפ"ק רענן כספי מיום 18.8.05 למכתב שנשלח על-ידי מוקד הסיוע לעובדים זרים לפי חוק חופש המידע.

בכל תחנת משטרה כנגד המקום וכנגד המפרסם" (ההדגשה הוספה). סתמה משטרת ישראל ולא פירשה – מי הוא זה שאמור להוכיח כי מתקיימים במקום המתפרסם בעיתון שירותי זנות ולא שירותי עיסוי, ומה תפקידה שלה אם תפקיד ההוכחה מוטל על אזרחים או על גופים מחוץ למשטרת ישראל.⁵¹

ז. פרסום ברדיו

במקרה אחד לפחות נעשה שימוש ברדיו לצורך פרסום שיר של מודעות מין: בגזר הדין בעניינו של אלבז צוין כי הנאשם עשה שימוש ברדיו, ופרסם שירותי זנות באמצעות רשת 99.FM.⁵² ברדיו נמסרו פרטי אישה כאשר "הפרסומת מדברת על בחורה לקשר רציני ודיסקרטי";⁵³ בפועל הוצעו באותו מספר טלפון שירותי זנות.

שימוש נוסף ברדיו לצורך פרסום שירותי זנות נעשה באופן עקיף יותר. במסגרת התכנית "דידי לוקאלי", ביום 14.2.2007, ערך השדרן דידי הררי "תחרות בשידור חי" בין שני מקומות המעניקים שירותי מין. הרעיון היה, כביכול, לבחון עבור קהל מאזיניו כיצד לנהל משא ומתן עם מקומות אלה, או כהגדרתו של השדרן: "אז עשינו מתיחה קטנה והתקשרנו למקומות שבהם אפשר אולי למצוא אהבה, והסכיתו ושמעו איך בודקים כמה אהבה יש ומה אנחנו מקבלים ליום האהבה". במהלך המשא ומתן ציין השדרן כי "כרגע אנחנו בתיקו, יש מישהי שמוכנה להוריד טיפה?", ובתגובה נשאל "מה זה, מכירה פומבית?". אמנם המילה "זנות" לא הוזכרה במהלך הדיאלוג, אך קשה להטיל ספק במה היה מדובר. כך למשל הובטח כי ה"עיסויים" יבוצעו על-ידי "בחורה ישראלית, חטובה, סקסית, אקזוטית, גבוהה". השדרן ביקש לברר פרטים כגון "כמה בחורות יש אצלך?"

⁵¹ ש.ם.

⁵² ת.פ. (שלום-תל-אביב) 3022/03 מדינת ישראל נ' אלבז (הכרעת דין מיום 26.6.2006).

⁵³ ש.ם

ו"ארבע ידיים יש לכם?", והתעניין רבות ברמת הדיסקרטיות של המקום (באחד המקומות הובטח לו כי "המקום דיסקרטי לחלוטין", וכי "יש כניסה אחורית").

במתכונתו הקיימת של החוק, המבוסס כיום על היסוד המוסרני – הרצון שלא לחשוף לתכנים אלה אנשים שאינם מעוניינים בכך – לא יעלה על הדעת כי מי שמפיץ פרסומים אלה לא רק בכתב אלא גם ברדיו, יצא פטור בלא כלום. לפרסום סמוי מעין זה תפוצה רחבה ביותר, המגיעה לכלל האוכלוסייה בכל מקום – באוטובוס, במסעדה, בבית. דווקא אל הפרסום הסמוי, הנעשה באמצעות משחקי מילים, הסוואה, ובחסות תכנית רדיו פופולרית, יש להתייחס בחומרה יתרה, שכן הפרסום מופנה כך כלפי "קהל שבוי" הנחשף לפרסום ללא רצונו וללא יכולת בקרה על התכנים המתפרסמים. עם זאת, משטרת ישראל החליטה שנסיונות המקרה אינן מצדיקות חקירה פלילית, והסתפקה בהודעה למנכ"ל הרשת כי יש בדברים טעם לפגם.⁵⁴

ה. חוברות העומדות במרבית דרישות החוק במתכונתו הנוכחית

במקומות שונים בארץ, בעיקר בתל-אביב ובאילת, מופצות חוברות העומדות במרבית דרישות המחוקק: הן כוללות מודעות המציעות שירותי זנות, הן מתפרסמות בנפרד מדברי פרסום אחרים (בתל-אביב בעיקר בקיוסקים ובאילת בעיקר בבתי המלון), הן נמסרות לכל אדם המבקש אותן, ואין ספק כי מטרתן לפרסם שירותי זנות. אף על פי שהחברות עומדות כביכול בדרישות המחוקק, אין בכך כדי למנוע בהן פרסום של קרבנות סחר. **המחוקק לא דרש שהפרסום ייעשה רק לפי בקשתה או רצונה של האישה המתפרסמת במודעה, אלא הסתפק בהעמדת תנאים שתכליתם הגנה על המוסר.** כך למשל, מתוך עשרים ושמונה מקומות שנבדקו בשיחה טלפונית בעקבות מודעות שהתפרסמו בחוברת "בגנה",

⁵⁴ מכתבו של סנ"צ יצחק אלמוג, רמ"ד סיוע חקירתי במשטרת ישראל, מיום 22.3.07.

רק ארבע נשים הצהירו כי עבדו לבד בדירתן. בכל שאר המקומות מדובר בזנות של יותר מאישה אחת – דבר שפירושו, על-פי החוק, כי באותו מקום מתנהל בית בושת. בכל המקומות נאמר כי לא מועסקות בהם קטינות, אולם בשבעה-עשר מהמקומות הללו נאמר כי יש במקום גם נשים מחבר המדינות וממדינות נוספות. כל המקומות, ללא יוצא מן הכלל, סיפקו את הכתובת שאליה יוכל הלקוח - ואשר על כן, גם המשטרה - להגיע.

ו. "הצעות עבודה" בארץ ובחו"ל

בעיתונים השונים מופיעות אף מודעות המרמזות כי ישראל הופכת למדינת מוצא. מודעות שונות מציעות עבודות לנשים בחו"ל, בשכר גבוה. עד היום לא מצאה משטרת ישראל די ראיות להעמדה לדין בנושא זה, למרות שנחקרו מספר מקרים.⁵⁵ נוסף לכך מתפרסמות מודעות שונות המציעות עבודות בזנות לנשים בישראל.⁵⁶ לדוגמה, בעניין קיזנר ואח' הוגש כתב אישום נגד שלושה בגין ניסיון לשכנע נשים שונות שיעזבו את ישראל כדי לעסוק בזנות בקנדה. הנאשמים בפרשה זו פרסמו מודעות בכעשרה עיתונים ברוסית, בנוסח זה: "עבודה בליווי בקנדה, הנסיעה משולמת".⁵⁷

ז. תגובת הרשויות

הליכים פליליים

הנחיית פרקליט המדינה משנת 2006 בנושא מדיניות האכיפה בעברות הנלוות לעיסוק בזנות מתייחסת אף לנושא מודעות המין.⁵⁸ לפי ההנחיה, יש לבצע פעולות משטרתיות יזומות לטיפול בתופעה של הפצת עלונים על מכוניות חונות ובתיבות

⁵⁵ מכתבו של רפ"ק רענן כספי, הערה 50 לעיל.

⁵⁶ ראו ישיבת ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים, מיום 13.3.2007 (פרוטוקול טרם פורסם)

⁵⁷ ב"ש (מחוזי-תל-אביב) 92046/06 מדינת ישראל נ' קיזנר (החלטה מיום 17.7.2006).

⁵⁸ הנחיה 2.2 של פרקליט המדינה, הערה 8 לעיל.

דואר, דבר המהווה עברה על סעיף 205ג; לבדוק אם לא מדובר בעברת סחר; ולבחון אם יש חשד למטרד לציבור. בפועל, למרבה הצער, הן ההנחיות והן פסק דין שוקן אינם מוכרים למשטרת ישראל. במכתב שנשלח על-ידי משטרת ישראל בתגובה לפנייתנו בנושא נאמר כך:

באשר להפצת עלונים בתיבות דואר או על שמשות מכוניות חונות הרי שנושא זה ייבדק ע"י מ"י באם תוגש תלונה בנושא. לציין כי ביוזמתנו בדקנו מספר פרסומים כאלה והוברר שהם אינם פרסומי שירותי זנות ומדובר בפרסום שירותי עיסוי. במידה ויוגשו תלונות על פרסום שירותי זנות אסורים הם ייבדקו ע"י יחידות החקירה.⁵⁹

בשורת תלונות שהוגשו על-ידי "מוקד סיוע לעובדים זרים" נגד פרסומים שונים, אפשר לסכם את תגובתה של משטרת ישראל במילה אחת: מביכה. תגובות השוטרים העידו על בורות בידיעת החוק, אי הכרת ההלכה המנחה שנקבעה בעניין שוקן, אדישות וזלזול. ביום 29.12.2006 הגיש מתנדב בתחנת מודיעין תלונה על כרטיס שהונח על שמשות רכבו באילת. השוטר שקיבל את פני המתנדב בתחנה אמר לו "אתה יכול להגיש תלונה, אבל זה לא יעזור". אחר היה משועשע ושאל כיצד "הביא רק כרטיס ביקור אחד מאילת". תלונה שניסה להגיש מתנדב ביום 31.12.2006 במרחב ירקון בתל-אביב זכתה להתנגדות לעצם הגשת התלונה מצד שוטרת בתחנה, אשר הסתפקה באמירה לקונית כי "אין מה להגיש תלונה". בפנייה אחרת למרחב ירקון, ביום 30.11.2006, נאמר למתנדבת "פשוט תזרקי את הכרטיסים האלה... תזרקי אותם על הרצפה, שחולדאי יראה מה קורה פה". שוטרת אחרת ששמעה את המתלוננת מצאה לנכון להתבדח בעניין ושאלה "מה קרה, עשו לך מסאז' רע?". בתלונה שהוגשה למרחב ירקון ביום 23.12.2006 נשאלה מגישת התלונה מפורשות על-ידי השוטר בתחנת המשטרה: "אין לך מה לעשות בחיים? החלטת להינעל על זה? לא חבל? הרי במילא אף אחד לא יעשה עם זה כלום".

⁵⁹ מכתבו של סנ"צ יצחק אלמוג מיום 30.8.06.

כאמור, באוקטובר 2006 נכנס לתוקפו חוק איסור סחר בבני-אדם (תיקוני חקיקה), התשנ"ז-2006. בחוק נקבע, בין היתר, כי המתווך לסחר בבני-אדם, בין בתמורה ובין שלא בתמורה, דינו כדין הסוחר באותו אדם.⁶⁰ בעניין אלדנקו כתב בית המשפט העליון בהקשר זה כך:

אין ספק כי פרסום הזנות, המיידע לקוחות פוטנציאליים על קיומן של נשים העוסקות בכך, נצרך למען הבאתו של אדם לעסוק בזנות. הפרסום הוא תנאי הכרחי, אם כי לא מספיק, ליצירת מקום המבטיח לקוחות לזנות.⁶¹

ובעניין בורשטיין, שם נדונה עברת התיווך לסחר בבני-אדם, נקבע כך:

החוק קובע כי "המתווך למכירה או לקנייה" של אדם להעסקה בזנות עובר עברה, והשאלה הנשאלת היא מהו ומיהו אותו "מתווך"? מהו העושה אדם להיותו "מתווך"? לימד אותנו אבן-שושן במילונו כי "מתווך" הוא "איש-ביניים, בורר..."; או "סרסור, סוכן לעסק מסוים: מתווך לדירות, מתווך לקניית מגרשים". כך הוא אף באשר לפועל "תָּנַךְ", שפירושו הוא (בין השאר) "סָרְסַר, פעל לזימון הקונה והמוכר או השוכר והמשכיר... מתווך של דירות...". מילון ספיר (1997) מפרש "מתווך", בין השאר, כ"מקשר בין הצדדים של עסקה וכד', סָרְסוּר". כך אף "תיווך" שעניינו "יצירת קשר בין הצדדים של עסקה או של סכסוך". נלמד מכאן, כי מתווך הוא איש ביניים, ובענייננו: איש ביניים המביא לקשר בין קונה-בכוח לבין מוכר-בכוח. פירוש המילון עולה אפוא בקנה אחד ומשתלב היטב עם דבר החוק מתוכו-ובו. סחר בבני-אדם מהווה עברה וכן עובר עברה המתווך: אותו איש הביניים שעזר לשניים לעמוד בקשר ביניהם.⁶²

עם זאת, רשויות האכיפה אינן ממהרות לעשות שימוש בעברת התיווך ביחס למפרסמים. יתרה מזו, הן אינן עושות שימוש אף בסעיף 205ג הנ"ל המגביל את הפרסום, ותגובת המשטרה לתלונות בנושא זה מסתכמת בבורות ובאדישות, כפי שהדגמנו. עד היום נפתח מספר מצומצם ביותר של תיקי חקירה בנושא זה,

⁶⁰ סעיף 377א (א) (ג) לחוק.

⁶¹ פס"ד אלדנקו, הערה 24 לעיל.

⁶² ע"פ 7757/04 בורשטיין נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 218.

ובפסיקה קיים להם אזכור מועט.⁶³ בשנת 2000 איתרה המשטרה שבעה חשודים בעברת הפרסום, בשנת 2001 – שלושה, בשנת 2002 – אחד, בשנת 2003 – שניים, בשנת 2004 – שניים, בשנת 2005 – אחד, ועד חודש אוקטובר 2006 אותר חשוד אחד. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2006 נפתחו שבעה תיקי חקירה בגין פרסום שירותי זנות, לעומת שלושה בתקופה המקבילה בשנה החולפת.⁶⁴

גם אם המודעות עדיין מתפרסמות תחת שמות קוד כגון "ליווי" ו"אירוח", אין ספק כי במשטרת ישראל יודעים מה עומד מאחוריהן, אף אם אינם מעוניינים לחקור.⁶⁵ החומר שנדרש לגיבוש כתב האישום בעניין שוקן נאסף בקלות רבה למדי: שוטרת צילמה מודעות מעיתונים בבית אריאלה, ושוטרים התקשרו למספרים אלה וניהלו שיחה פשוטה שבסופה אפשר היה לקבוע שמדובר בשירותי מין בתשלום. שיחות מעין אלה בוצעו על-ידי מנהלת ההגירה לצורך איתור ומעצר של אזרחיות השוהות ללא אשרה, אך רוב הנשים שנעצרו לא נחקרו לאחר מעצרו בעניין הסחר בהן.

הליכים אזרחיים

יש לציין כי במשפט האזרחי כבר נעשה שימוש בחובת הזהירות של מפרסמים ביחס לנשים המתפרסמות על-ידיהם. בעניין סהר הוכרה אחריותו של הגוף המפרסם לתוכן של המודעות במישור האזרחי.⁶⁶ התובעת ביקשה להכיר

⁶³ ראו למשל: בש"פ 1429/07 מדינת ישראל נ' רדוסלסקי (החלטה מיום 28.2.2007), שם נדון ערר על מעצר עד תום ההליכים בעברת הסחר ועברות נלוות נוספות, וביניהן פרסום שירותי זנות; בש"פ 6173/02 גלעדי נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 22.7.2002), שם נדון ערר על מעצר עד תום ההליכים בעברת הסחר ועברות נלוות וביניהן פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין.

⁶⁴ תגובת משטרת ישראל לשאלה לפי חוק חופש המידע מיום 26.11.06.
⁶⁵ לדוגמה, בישיבת ועדת החקירה לעניין הסחר בנשים מיום 21.1.2004 אמר רפ"ק רענן כספי: "אבל אי אפשר להיתמם. כשרושמים אירוח, אם אנחנו נעשה טלפונים לכל אחד מהמספרים האלה זה עיסוק בזנות. כלומר זה לא עיסוי ולא אירוח ולא שום דבר".

⁶⁶ ת.א. (מהוזי-י.ם) 571/94 סהר נ' מעריב (פסק דין מיום 5.2.1996).
<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/sachar/2004-01-21.rtf>

באחריותם של עיתון "מעריב" ושל מכון "דחף" – שהיה ממונה על העברת המודעות לעיתון – לגבי פרסום מודעה כוזבת המציגה אותה כעוסקת בזנות. לאורך פסק הדין חוזר השופט על החובה המוטלת – הן על העיתון והן על מכון הפרסום – לבצע בדיקות כדי לאמת שהמתלוננת אכן ביקשה לפרסם את המודעה וכי לא תיפגע מהפרסום:

דחף הנו גוף כלכלי מסחרי המפיק רווחים מקבלת מודעות מהציבור והעברתם לפרסום. עיסוק זה מעניק לו כוח ועוצמה המחייבים אותו לנקוט בכל אמצעי הזהירות הסבירים העומדים לרשותו לבדיקה ובקרה של המודעות הנשלחות לפרסום. במיוחד נכונים הדברים כשמדובר במודעות בעלות רגישות ופוטנציאל לפגיעה במושא הפרסום. חובה על האנשים העוסקים בכך לזהירות מוגברת ולקביעת כללים מסודרים של סינון ובדיקה. בצד התועלת הכלכלית העומדת לגוף העוסק בפרסום מוטלת עליו חובה לוודא שהפרסום מבוקר וננקטים כל אמצעי הזהירות כדי לוודא שהוא נכון ואמיתי והעיקר – משקף נכונה את רצון מושא המודעה.⁶⁷

ועוד קבע השופט:

מחד, עניין לנו במודעות בעלות אופי מיוחד הנושאות בקרבן סוג מיוחד, מסוכן ופוגעני של אינפורמציה אודות המפרסם. מנגד, מדובר בעיתון שמפרסם בתוכו עשרות ואולי מאות פרסומים ויש להיזהר שלא להטיל עליו מעמסה כבדה ולא אפקטיבית שלא יוכל לעמוד בה. באיזון האינטרסים הנוגדים ונוכח סוג הפרסום והפגיעה ההרסנית העשויה להיגרם כתוצאה ממנו, ראוי ליתן יתר הגנה לאינטרס של מי שעשוי להיפגע מסוג מודעות כזה ... יש לקבוע כעניין של נורמה ראויה, שחלה על מעריב חובת בדיקה עצמאית ונפרדת לבחון ולבדוק מידע המתפרסם בעתון וכעניין של מדיניות משפטית ראויה, אין לקבל טענת הגנה שהעיתון הוא רק צינור להעברת מידע ותפקידו טכני בלבד. מחובתו של העיתון לקבוע מערך של נוהלי בדיקה וסינון.⁶⁸

⁶⁷ ש.ש.

⁶⁸ ש.ש.

ה. סיכום ביניים

סעיף 205ג בצורתו הנוכחית מספק פתרון חלקי בלבד לבעיית מודעות המין, המפרסמות בין היתר גם קרבנות של סחר בנשים וזנות כפויה. שתי הבעיות העיקריות בנושא עדיין לא נפתרו: תחולתו המוגבלת של החוק, המבקש להגן על המוסר הציבורי ולא על הנשים עצמן; והאכיפה המועטה, המתאפיינת באדישות והתעלמות של הרשויות במקרה הטוב, או באי הכרת הדין במקרה הרע.

4. משפט משווה

במדינות העולם השונות מתייחסים לתופעת הזנות בדרכים שונות, החל מאיסור גורף על העיסוק בזנות, דרך הגבלות שונות עליו, וכלה במיסודו. בעת בחינת ההסדרים הקיימים ביחס לפרסום מודעות מין, יש לבחון תחילה את ההסדר הקיים באותה מדינה ביחס לתופעת הזנות בכלל – שכן ממנו נגזרת לרוב גם ההתייחסות לפרסום בנושא. נמצא כי המטרות של ההגבלות הננקטות שונות ומגוונות, החל ממניעת מטרד לציבור והגנה על בריאות הציבור, וכלה בהגנה על הנשים העוסקות בזנות. גם ההגבלות עצמן מתבטאות בדרכים שונות – ברישוי ובמיסוד של תעשיית הזנות, בנקיטת הגבלות שונות על המקומות שבהם ניתנים שירותי המין, וכן בהגבלות ובאיסורים החלים על סרסורים ועל אחרים הנוטלים חלק בתעשיית המין.⁶⁹

נתאר בקצרה כיצד מתמודדים עם הבעיה בשני מקומות שונים: בקווינסלנד שבאוסטרליה, ובארצות-הברית.

א. קווינסלנד, אוסטרליה

מאז שנות השבעים במאה העשרים ביטלו מרבית מדינות אוסטרליה, ובהן קווינסלנד, את האיסורים הפליליים על מתן שירותי זנות, ואימצו מגוון אמצעים המסדירים את תעשיית המין. במדינת קווינסלנד נחקק בשנת 1999 חוק הזנות (Prostitution Act), הממסד את הזנות, ועם זאת אוסר פרסום מודעות המתארות את שירותי המין המוצעים, מודעות העלולות לגרום לאדם לחפש תעסוקה בתעשייה זו, ומודעות המציינות באופן ישיר או עקיף כי העסק מספק שירותי מין. כמו כן חלות הגבלות על אפשרויות הפרסום: אין לפרסם מודעות מסוג זה ברדיו,

---

⁶⁹Sylvia A. Law “Commercial Sex: Beyond Decriminalization”, 73 S. Cal. L. Rev. 523 (March 2000), pp. 553-554

בטלוויזיה, בסרט או בקלטת וידאו. מודעות המפורסמות בעיתונות או באינטרנט מחויבות בנוסח מאושר, בהתאם לאישור פרטני של הרשות לרישוי הזנות במדינה.⁷⁰ המגבלות על הפרסום מאפשרות רק את ציון הגוף המפרסם ואת דרכי ההתקשרות עמו. כלומר, הפיקוח מאפשר רק פרסום של מידע ענייני, ללא כל פרטים פרובוקטיביים כגון תמונות או תיאור של שירותי המין הניתנים, למעט רישומי עיפרון או תמונות שאין בהן כדי לפגוע ברגשות הציבור. נוסף לכך, הרשות לרישוי הזנות במדינה מבחינה בין עובד מין יחיד לבין בית בושת, ומחילה עליהם כללים שונים.

בדרך זו נמנעות במידה רבה ההשפלה והפגיעה בכבוד האישה הנובעות מפרסומים הכוללים תמונות בוטות ומשפילות, כפי שנעשה בישראל באין מפריע. כך גם פוחתת השפעתם של פרסומים מסוג זה כמכוונים לראיית אישה כחפץ במקום לראותה כאדם.

ב. ארצות-הברית

בארצות-הברית הזנות אינה חוקית, ועל כן ממילא חל איסור פרסום של שירותי זנות. עם זאת, אפשר ללמוד לענייננו מהחוק האמריקאי. בחוק נקבע כי כל אדם המצולם במודעה, בתמונה או בסרט פורנוגרפי – הנו קטין, אלא אם יוכיחו מפיקי אותו תצלום אחרת.⁷¹ על-פי החוק האמריקאי, חובת ההוכחה חלה על מי שייצר את החומרים הפורנוגרפיים, ועליו לשמור, במשך שבע שנים לפחות, ראיות לכך שהמצולמים בתמונה או בסרט אינם קטינים.⁷²

⁷⁰ המידע לעיל נלקח מהאתר הממשלתי של קווינסלנד (נצפה לאחרונה באפריל 2007):

<http://pla.qld.gov.au/brothelAdvertising.shtml>

⁷¹ 18 U.S.C. §2257

⁷² שם.

באופן דומה, ונוכח הנתונים בדבר השיעור הגבוה של נשים נסחרות מתוך כלל העוסקות בזנות בישראל – אפשר לקבוע כי ההנחה הבסיסית היא שבמקרים רבים האישה המצולמת במודעות לפרסום שירותי מין היא קרבן סחר, ולפיכך להטיל על המפרסמים את חובת ההוכחה כי מדובר באישה העוסקת בזנות מרצונה ובאופן עצמאי.

5. המלצות לשינוי ההסדרים הקיימים במשפט הישראלי ביחס לפרסום מודעות מין

החקיקה הקיימת נותנת מענה חלקי בלבד ובלתי מספק לבעיית מודעות המין המתפרסמות בתקשורת האלקטרונית והכתובה, והאכיפה מעטה ואינה מספקת. על הרשויות להציב בפני מפרסמים רף זהירות ראוי, שימנע מהם פרסום מודעות בניגוד לרצונן ולהסכמתן של הנשים המתפרסמות בהן, ובעיקר ימנע פרסום מודעות בידי סוחרים וסרסורים. הנה המלצות אחדות שראוי לבחון בקפידה.

א. חקיקה

סעיף 205ג נחקק על מנת להתמודד עם בעיות בתחום המוסר בלבד – למנוע הגעת "חומר תועבה" לידי קטינים ואנשים שאינם חפצים בכך. במתכונתו הנוכחית הסעיף לוקה בהתעלמות מהנשים המתפרסמות במודעות אלה ומזכויותיהן, ותכליתו להגן רק על "הציבור המהוגן" הראוי להגנה מפניהן. במצב דברים זה, אין מנוס מחשיבה מחודשת ומשינוי של ההסדרים הנחוצים על מנת שהחוק ייתן מענה למציאות המשתנה ולבעיות החדשות שהתהוו עם הפשיעה הגוברת בתחום הסחר בבני-אדם.

החקיקה משנת 1998 מתירה פרסומן של מודעות מין כל עוד התפרסמו בנפרד מן העיתון. לפיכך פרסומן של קרבנות סחר בבני-אדם מותר, למעשה, כל עוד הדבר נעשה בצנעה, הרחק מעין הציבור. לדעתנו, מסקנה כזו סותרת את השכל הישר. משנקבע כי יש להילחם בכל חוליה וחוליה בשרשרת הסחר, הרי יש להילחם גם בחוליית הפרסום, ובמסגרת זו גם במודעות המפרסמות פעילות בלתי חוקית זו. לפיכך ראוי להטיל אחריות פלילית גם על המפרסמים - בתי דפוס, מוציאים לאור, ואף מחלקי עלונים – הנוטלים חלק בשרשרת הסחר בבני-אדם. לשם כך אפשר להגדיר פרסום נשים נסחרות כעברה פלילית עצמאית, או להסתפק בפרשנות החוק

החדש באופן הכולל בשרשרת הסחר גם את המפרסמים, בדומה למה שהתקבל עד כה בפסיקה לגבי נהגים וקופאים. את מודעותם הפלילית של המפרסמים ניתן יהיה להוכיח באמצעות חזקה (הניתנת להפרכה) לפיה כל הנשים המצולמות הן נשים נסחרות או נשים אשר צולמו בניגוד לרצונן החופשי. חזקה זו נשענת על ניסיון החיים ועל השיעור הגבוה של נשים נסחרות ומוזנות בכפיה מבין הנשים העוסקות בזנות בישראל. כמו כן אפשר ללמוד לעניין זה מן החזקה האמריקאית שהצגנו קודם, ולפיה כל המצולמים בתמונות או בסרטים פורנוגרפיים הם קטינים אלא אם יוכח אחרת על-ידי יוצרי החומרים הפורנוגרפיים.⁷³ כמו כן יש לחלט כל רכוש שידוע לגביו כי שימש להכנת פרסומים מעין אלה, על מנת להגביר את ההרתעה.

ב. אכיפה

אחד ההיבטים הבעייתיים בנושא פרסום מודעות המין הוא אופן אכיפתו של האיסור. עד כה הופעל סעיף 205ג במשורה, פעמים בודדות. לקביעת כללים ברורים ויעילים יש חשיבות רבה ביותר, לנוכח אפשרויות ההפרה הרבות והשיקולים הכלכליים המעודדים הפצת מודעות כאלה.

על המשטרה לאכוף את החוק האוסר על פרסום מודעות מין במתכונתו הנוכחית, ולוודא כי היסודות שנקבעו בפסיקה יישמרו. על אנשי המשטרה לשים לב לתבניות החדשות הננקטות בידי הסוחרים, ולא לנוח על זרי הדפנה של פסק דין שוקן. שנתיים לאחר מתן גזר הדין, משטרת ישראל טרם התייחסה ברצינות מספקת לפסק הדין או לא התייחסה אליו כלל. בשנים 2003-2005 לא הוגש שום כתב אישום ביחס לעברה זו.

כאשר משטרת ישראל חוקרת תיקי סחר, עליה לחקור הן את הסוחרים והן את קרבנותיהם ביחס לאמצעים ששימשו אותם לפרסום השירותים שניתנו על-ידיהם.

---

⁷³ ש.ם.

אף אם לא יוביל הדבר להוספת סעיף לכתב האיטום, תעניק החקירה מידע חשוב על אפיקי הפרסום הקיימים ועל הדרכים לחסום אותם.

כמו כן יש לערוך הכשרה לשוטרים ולפרקליטים ביחס לחוק העוסק בפרסום המודעות, ביחס להנחיות הפרקליטות משנת 2006, ביחס להוראות החוק החדש, וביחס להלכה שקבע גזר דין שוקן.

ג. ענישה

בפסק דין שוקן נקבעה ענישה מינימלית: קנס לעיתונים, שהועבר לקופת המדינה; ועבודות לשירות הציבור לבעלי התפקידים. מכיוון ששינוי חקיקה הוא הליך שיכול להימשך שנים ארוכות, יש לעשות שימוש בחוק הנוכחי תוך הענקת משקל לעברת הסחר בנשים שהפכה למכת מדינה, להביא בחשבון כעובדה מחמירה את עצם קיומו של הסחר ואת סיועם של המפרסמים לסחר בעצם הפרסום, ולאכוף במלואם את ששת חודשי המאסר בפועל הקבועים בחוק. אם יורשעו נאשמים בתיווך, לפי החוק החדש, ויוכח כי הם סייעו לפרסום קרבנות סחר – יש לנקוט נגדם בענישה מחמירה.

כמו כן, אם יחולטו כספים או רכוש ממפרסמים, יש להעבירם לקרן למאבק בסחר בבני-אדם ולשיקום קרבנותיו, שתוקם מכוח החוק החדש למאבק בסחר בבני-אדם.

ד. פרסום אזהרות בתקשורת

יש לחייב לפרסם מודעות אזהרה בעיתונים בכלל ובחברות המפרסמות מודעות מין בפרט, המתריעות כי מודעות אלה משמשות לעתים לפרסום נשים בניגוד לרצונן. במודעות האזהרה יש להדגיש את מאפייניהן של הנשים קרבנות הסחר, על מנת שלקוחות הצורכים שירותי מין בתשלום יהיו ערים לכך ולא יעשו שימוש בשירותיהן. במודעות מעין אלה חובה להבהיר כיצד ניתן לזהות קרבן סחר, ומהם הצעדים שיש לנקוט מעת שזוהתה אישה כזו. כמו כן, גם בעיתונים המפרסמים מודעות שיש בהן הצעות עבודה לנשים בחו"ל, יש לפרסם מודעות המזהירות נשים מפני סחר למטרות שונות, ולקרוא להן לבדוק כל מודעה בזהירות הדרושה.

סוף דבר

התקשורת היא רק כלי, המשקף ומאשר מצב קיים. פרסום המודעות בתקשורת במשך שנים כה רבות, בלא כל חקירה ביחס לעומד מאחוריהן, מעידה במידה רבה על אדישות הציבור בישראל לנושא הסחר בנשים. על רקע הסחר בנשים והזנות הכפויה המתקיימים במדינת ישראל זה מכבר, אנו סבורות כי יש להתייחס לפרסומי זנות אלה בראש ובראשונה על בסיס חלקם בפגיעה במי שנכפים לספק שירותי מין, כאשר הפגיעה ברגשות הציבור משנית לעניין זה.

הסחר הוא עברה דינמית, הלובשת צורה ופושטת צורה. הסוחרים מגיבים במהירות לבעיה המתעוררת "במהלך העסקים", ונותנים לה פתרון מהיר ויעיל, בעוד שלרשויות החוק נדרש זמן רב על מנת לתת מענה לשיטה החדשה שיצרו הסוחרים. כך היה כשהחלו הרשויות לסגור את שערי נתב"ג בפני קרבנות הסחר – נתיב ההברחה הועבר למצרים; כאשר החלו לעצור נשים בבתי בושת פתוחים – החלו הסוחרים לעבור ל"דירות דיסקרטיות"; וכאשר הועמדו מנהלי העיתונים לדין בגין המודעות שפורסמו בהם – נמצאו דרכי פרסום חלופיות, כמוצג בדוח זה, ובעיקר באמצעות כרטיסי ביקור שהונחו על שמשות כלי רכב חונים, בחוברות המציעות שירותי מין, באינטרנט, ברדיו ובמקומונים. על הרשויות לפעול ביעילות ובנחישות נגד תבניות חדשות שמפתחים סוחרי הנשים, ובכלל זה תחום מודעות המין. בפסק דין תורג'מן אמר השופט חשין את הדברים האלה:

ואם יאמר האומר, אפשר אותם פרסומים אינם אך של "מכונים", ואפשר עניינם ב"מעסות" המפרסמות את עצמן, אף אנו נשיב: ראשית לכול, **עד שלא נחקור, לא נדע**. אם בעברה חמורה ענייננו, חובתה של המשטרה לחקור ולידע, ואת חובתה זו אין היא ממלאת.⁷⁴ (ההדגשה הוספה)

פסק הדין ניתן לפני חמש-עשרה שנים, אך הדברים נכונים ונכוחים אף בימינו אנו. "עד שלא נחקור, לא נדע".

---

⁷⁴ פס"ד תורג'מן, הערה 23 לעיל.

ביבליוגרפיה

פסיקה

בית המשפט העליון

- בש"פ 1429/07 מדינת ישראל נ' רדוסלסקי (החלטה מיום 28.2.2007)
- בש"פ 3905/05 מדינת ישראל נ' קרמר (החלטה מיום 16.5.2005)
- בש"פ 1991/04 איליצנקו נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 9.3.2004)
- ע"פ 10545/04 מדינת ישראל נ' אלדנקו (פסק דין מיום 6.2.2006)
- ע"פ 7757/04 בורשטיין נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 218
- בש"פ 5196/04 מדינת ישראל נ' גבריאלוב (החלטה מיום 6.6.2004)
- ע"א 11152/04 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ (פסק דין מיום 27.10.2004)
- בש"פ 6173/02 גלעדי נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 22.7.2003)
- רע"פ 9219/03 ביטון נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 6.11.2003)
- בש"פ 7544/03 רחימוב נ' מדינת ישראל (החלטה מיום 21.9.2003)
- בג"ץ 5432/03 ש.י.ן (שוויון ייצוג נשים) ואח' נ' המועצה לשידורי כבלים ולוויין ואח', פ"ד נח(3) 65
- בג"ץ 5118/95 מאיו סימון פרסום נ' הרשות השנייה, פ"ד מט(5) 751
- בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט (4) 94
- בג"ץ 6126/94 סגש נ' רשות השידור, פ"ד נג (3) 817
- ע"פ 3520/91 הלנה תורג'מן נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(1) 441
- בג"ץ Universal City Studios 806/88 נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מג(2) 22
- בג"ץ 399/85 מאיר כהנא נ' הוועד המנהל של רשות השידור, פ"ד מא(3) 255
- ע"ב 2/84 ניימן נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225
- בג"ץ 153/83 לוי נ' מפקד המחוז הדרומי של משטרת ישראל, פ"ד לח(2) 393
- ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד לא(2) 281
- ע"פ 225/68 מדינת ישראל נ' בן משה, פ"ד כב(2) 427
- בג"ץ 73/53 חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים, פ"ד ז 871

בתי משפט מחוזיים

- ב"ש (מחוזי-ב"ש) 21964/06 מדינת ישראל נ' בראון (החלטה מיום 27.11.2006)

ב"ש (מחוזי-תל-אביב) 92046/06 מדינת ישראל נ' קיזנר (החלטה מיום 17.7.2006)
ת.פ. (מחוזי-חיפה) 3099/04 מדינת ישראל נ' בטלמן (גזר דין מיום 24.10.2004)
ת.פ.ח. (מחוזי – י-ם) 708/04 מדינת ישראל נ' ברדיצ'בסקי ואח' (גזר דין מיום 29.9.2005)
ת.פ.ח. (מחוזי-י-ם) 749/04 מדינת ישראל נ' טיומקין (הכרעת דין מיום 2.6.2005)
ת.פ.ח. (מחוזי-ב"ש) 959/04 מדינת ישראל נ' נורמטוב (הכרעת דין מיום 18.9.2006)
ב"ש (מחוזי-י-ם) 4593/03 מדינת ישראל נ' אלדנקו (החלטה מיום 16.7.2003)
ב"ש (מחוזי-חיפה) 1746/03 מדינת ישראל נ' גרשמן (החלטה מיום 4.3.2003)
ב"ש (מחוזי-תל-אביב) 90346/03 מדינת ישראל נ' וידרשיין (החלטה מיום 14.7.2003)
ת.פ.ח. (מחוזי-תל-אביב) 1084/03 מדינת ישראל נ' זוהר (גזר דין מיום 4.11.2004)
ת.פ.ח. (מחוזי-תל-אביב) 1075/03 מדינת ישראל נ' מלוקנדוב (הכרעת דין מיום 22.7.2004)
ת.פ.ח. (מחוזי-תל-אביב) 1095/02 מדינת ישראל נ' גלעדי (גזר דין מיום 30.9.2002)
ת.פ. (מחוזי-חיפה) 290/01 מדינת ישראל נ' פישר (הכרעת דין מיום 18.9.2005)
ת.א. (מחוזי-י-ם) 571/94 סהר נ' מעריב (פסק דין מיום 5.2.1996)

בתי משפט שלום

ב"ש (שלום-תל-אביב) 1089/07 מדינת ישראל נ' שמואלי (גזר דין מיום 22.2.2007)
ת.פ. (שלום-תל-אביב) 3022/03 מדינת ישראל נ' אלבז (הכרעת דין מיום 26.6.2006)
ת.פ. (שלום-חדרה) 1241/02 מדינת ישראל נ' גרשון (גזר דין מיום 14.12.2003)
ת.פ. (שלום-אשדוד) 2291/02 מדינת ישראל נ' קליוז'יני (הכרעת דין מיום 22.1.2004)
ת.פ. (שלום-תל-אביב) 3635/02 מדינת ישראל נ' רשת שוקן (גזר דין מיום 17.3.2005)
ת.פ. (שלום-חיפה) 10543/99 מדינת ישראל נ' מטיאס (פסק דין מיום 14.6.2001)

פרוטוקולים מוועדות הכנסת

פרוטוקול הדיון של וועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים, מיום 16.1.2002:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/sachar/2002-01-16.rtf>

פרוטוקול הדיון של וועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים, מיום 12.1.2005:

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/sachar/2005-01-12.rtf>

פרוטוקול הדיון בוועדת החקירה הפרלמנטרית לעניין הסחר בנשים מיום 21.1.2004

<http://www.knesset.gov.il/protocols/data/rtf/sachar/2004-01-21.rtf>

ספרות עברית

המרמן, אילנה, במחוזות זרים – סחר בנשים בישראל (2004)
לבנקרון נעמי, דהאן יוסי, אישה עוברת לסוחר – סחר בנשים בישראל (2003)
מוקד סיוע לעובדים זרים, אישה לאישה, מרכז אדוה

ספרות לועזית

Adelman, M. R., "International Sex Trafficking: Dismantling the Demand", 13 S. Cal. Rev. L. & Women's Stud. 387 (2004)

Dube, J. H., Hitsch, G. J. and Manchanda, P. "An Empirical Model of Advertising Dynamics", December 2004, available at <http://ssrn.com/abstract=478050> (last accessed May 26th, 2007)

Franses, P. H. and Vriens, M. "Advertising Effects on Awareness, Consideration and Brand Choice Using Tracking Data" ERIM Report Series, Reference No. ERS-2004-028-MKT, May 3, 2004, available at <http://ssrn.com/abstract=594965> (last accessed May 26th, 2007)

Johnson, J. P. and Myatt, D. P. "On the Simple Economics of Advertising, Marketing, and Product Design", June 2005, available at <http://ssrn.com/abstract=503182> (last accessed May 26th, 2007)

Law, S. A., "Commercial Sex: Beyond Decriminalization", 73 S. Cal. L. Rev. 523 (March 2000)

Loef, J. A. G. and Van Raaij, W. F. "The Effectiveness of Advertising Matching Purchase Motivation" ERIM Report Series, Reference No. ERS-2001-65-MKT, November 2001, available at <http://ssrn.com/abstract=370921> (last accessed May 26th, 2007)

Richard, S., "State Legislation and Human Trafficking: Helpful or Harmful?" 38 U. Mich. J.L. Reform 447 (2005)
Rumpf, R. M., "U. N. Report: The new slavery: the United Nations' interregional crime & justice research institute's global program against trafficking in human beings" 19 N. Y. L. Sch. J. Hum. Rts. 879 (2003)
Tiefenbrun, S. W., "Trafficking of Women Sex Workers and an Economic Solution" 24 T. Jefferson L. Rev. 161 (2002)

מקורות נוספים

הנחיה 2.2 להנחיות פרקליט המדינה בדבר מדיניות האכיפה בעברות הנלוות לעיסוק בזנות
חוק איסור סחר בבני-אדם (תיקוני חקיקה), התשס"ז – 2006
חוק העונשין, התשל"ז-1977
ה"ח 2639 (תשנ"ז) 477,464
האתר הממשלתי של קווינסלנד:
<http://pla.qld.gov.au/brothelAdvertising.shtml>
18 U.S.C. §2257